

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**В.о. завідувача кафедри,
д.е.н., професор**

_____ **С.М. Халатур**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Аналіз фінансової звітності сільськогосподарського підприємства та
вдосконалення її показників в контексті фінансової стійкості**

**Виконала: здобувач вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Даніленко О.В.**

Керівник: проф. Добровольська О.В.

Дніпро – 2021

Форма № Н – 9.01
(затверджена наказом
МОН молоді і спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку і фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь магістр

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.завідувача кафедри

_____ Світлана ХАЛАТУР

«_____» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу здобувача вищої освіти

ДАНІЛЕНКО ОЛЕНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

- 1. Тема дипломної роботи** «Аналіз фінансової звітності сільськогосподарського підприємства та вдосконалення її показників в контексті фінансової стійкості»
керівник роботи Добровольська Олена Володимирівна, д.е.н., професор,
затверджені наказом ДДАЕУ від 8 жовтня 2021 р. № 3181.
- 2. Строк подання здобувачем роботи** – 10 грудня 2021 року.
- 3. Вихідні дані до роботи:** річні звіти ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 роки, виробничо-фінансові плани.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретичні основи аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості. 2. Аналіз фінансової звітності підприємства в контексті фінансової стійкості. 3. Напрями вдосконалення аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості 4. Висновки і пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
  1. Головні пояснення дефініції фінансової звітності.
  2. Динаміка товарної продукції ТОВ

«Агро-Овен» за 2016-2020 рр. 3. Динаміка середньорічної вартості основних і оборотних фондів ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2020 рр. 4. Динаміка рентабельності та поліноміальний тренд рівня рентабельності ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2020 рр. 5. Динаміка власних обігових коштів ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр. 6. Динаміка строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2021 рр. 7. Динаміка рентабельності власного капіталу та рентабельності виробничих фондів ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр. 8. Черговість здійснення аудиту балансу в умовах комп'ютерного середовища. 9. Модель алгоритму обов'язкової перевірки балансу підприємства

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітки
1.	Теоретичні основи аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості	Квітень 2021 р.	
3.	Аналіз фінансової звітності підприємства в контексті фінансової стійкості	Травень 2021 р.	
5.	Прогнозний баланс як елемент удосконалення фінансової звітності	Вересень 2021 р.	
6.	Моделі ймовірності банкрутства як елемент аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства	Вересень 2021 р.	
7.	Висновки і пропозиції	Жовтень 2021 р.	
8.	Оформлення роботи	Листопад 2021 р.	

Здобувач _____ Олена ДАНІЛЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Олена ДОБРОВОЛЬСЬКА.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	7
1.1. Економічна сутність та значення фінансової звітності	7
1.2. Особливості аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості	14
1.3. Методи аналізу фінансової звітності підприємства	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Агро-Овен»	23
2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ТОВ «Агро-Овен»	33
2.3. Аналіз фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен»	42
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ	50
3.1. Прогнозний баланс як елемент удосконалення фінансової звітності	50
3.2. Моделі ймовірності банкрутства як елемент аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства	54
3.3. Вдосконалення аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості	62
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	

РЕФЕРАТ

Тема: «Аналіз фінансової звітності сільськогосподарського підприємства та вдосконалення її показників в контексті фінансової стійкості (за матеріалами ТОВ «Агро-Овен» Магдалинівського району Дніпропетровської області)».

Дипломна робота магістра: 80 с., 26 табл., 9 рис., 68 літературних джерел.

Метою дослідження є дослідження теоретичних основ фінансової звітності сільськогосподарського підприємства, аналіз фінансової звітності та розробка пропозицій щодо вдосконалення її показників в контексті фінансової стійкості.

Об'єктом є процес аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні основи та методичні підходи до аналізу фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен».

Методи дослідження – порівняльний в динаміці, статистичний та економіко-математичний, метод економічного моделювання та прогнозування та формалізовані методи оцінки фінансового стану.

Результати впроваджені в діяльність ТОВ «Агро-Овен» Магдалинівського району Дніпропетровської області.

АНОТАЦІЯ

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

АННОТАЦИЯ

АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ, ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ, ЛИКВИДНОСТЬ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ

ANNOTATION

ANALYSIS OF FINANCIAL STATEMENTS, FINANCIAL STATUS, FINANCIAL STABILITY, LIQUIDITY, SOLVENCY

ВСТУП

Сільськогосподарські підприємства завжди у центрі уваги великої чисельності учасників ринкових відносин (юридичних, фізичних осіб та населення), які цікавляться результатами його функціонування. Маючи в арсеналі відкритудля них звітно-облікову інформацію вказанні суб'єкти ринкових відносин оцінювати фінансове становище підприємства. Основним інструментом є загально доступна фінансова звітність та знання економічного аналізу. Цей симбіоз дозволяє оцінювати та аналізувати внутрішні та зовнішні відносини об'єкта: оцінити його платоспроможність, ефективність та прибутковість діяльності, вказати на перспективу розвитку.

Отримані результати обмислити, обґрунтувати, а після виходячи з результатів ухвалити обґрунтовані рішення.

Сучасний фінансово-економічний аналіз відрізняється від традиційного аналізу. Нові умови господарювання, ведення бізнесу пропонують нові сучасні фінансові звітні документи та методи й методики аналізу. Саме це підкреслює актуальність обраної теми дипломної роботи магістра.

Проблемними питаннями аналізу фінансової звітності сільськогосподарських підприємств займаються у своїх дослідженнях зарубіжні та українські учені та практики: «М. О. Баканова, К. Бернстайна, А. Гроппелі, І. Г. Зятковського, В. о. Івахненка, А. Карлін, В. А. Ковальова, В. Г. Мендрул, Д. к. Молякова, Е. Нікбахта, С. В. Павловську, О. П. Привалова, Н. О. Русак, В. Н. Родіонову, Г. Л. Савицьку, Р. С. Сайфуліна, О. О. Терещенка, Е. Хелферта, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета» та інших.

Метою виконання дипломної роботи магістра є аналіз фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен» та враховуючи галузі особливості вказати на шляхи її вдосконалення.

Для виконання мети необхідно розкрити наступні завдання:

-дослідити економічну сутність та значення фінансової звітності підприємства;

-винайти особливості аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості;

-дослідити методика аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства;

-описати організаційно-економічну характеристику підприємства;

-надати комплексну оцінку діяльності підприємства;

-здійснити аналіз фінансової звітності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агро-Овен»;

-спрогнозувати баланс як елемент удосконалення фінансової звітності на підприємстві;

- обчислити моделі банкрутства як елемент аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства;

-провести вдосконалення аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства;

-надати висновки та пропозиції.

Об`єктом дослідження є фінансова звітність ТОВ «Агро-Овен».

Предметом дослідження є процес аналізу фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр.

В дипломній роботі запропоновано такі методи дослідження: динамічні ряди, горизонтальний та вертикальний аналізи, аналітичне вирівнювання рядів динаміки; метод фінансових коефіцієнтів; структурний аналіз, моделі розрахунку ймовірності банкрутства, а також аналіз, синтез, порівняння, узагальнення.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

1.1. Економічна сутність та значення фінансової звітності

Фінансовою звітністю «є комплекс звітних форм, які сформовані за даними фінансового обліку з ціллю допомоги користувачам узагальнити інформацію щодо фінансового стану та діяльності підприємства, а водночас показати зміни фінансового стану підприємства у звітному періоді в придатному та дохідливому вигляді задля ухвалення тими ж користувачами ділових пропозицій.

Звітністю вважають облікові підсумовування, що дозволяють здійснити аналіз господарської діяльності. Процес обліку у будь-якого підприємства довершується складанням звітності базуючись на акумулюванні поточних даних задля обчислення економічних показників, потрібних менеджменту підприємства. Звітність становить основу інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства» [11].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» надає таке пояснення про фінансову звітність: «Фінансова звітність - бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період» [35].

Ознайомившись з теоретичними напрацюваннями облікової науки, нами представлено головні пояснення «фінансової звітності», як наукової дефініції (рис. 1.1).

Задля «ухвалення рішень в умовах ринкової економіці формують фінансову звітність з ціллю подання цілковитої, реальної й нейтральної інформації для користувачів щодо фінансового стану, підбиття підсумків діяльності, а також динаміку грошових засобів підприємства. Фінансовий

облік підсумовує показники виробничого обліку, які акумулюються й застосовуються підприємством задля внутрішнього користування. Неминучість функціонального розшарування бухгалтерського обліку на фінансовий й виробничо-господарський у ринкових умовах тлумачиться безкомпромісними розрізненнями призначень обліку у командній та ринковій економіках (табл. 1.1).

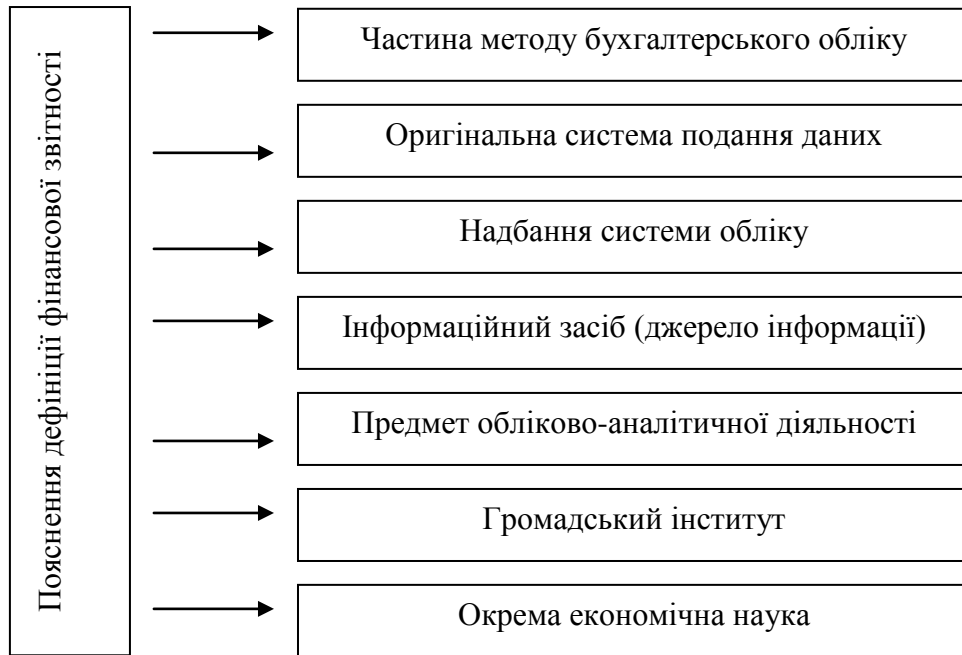

Рис. 1.1. Головні пояснення дефініції фінансової звітності

Користувачами фінансової звітності виступають фізичні чи юридичні особи, що мають потребу щодо інформації стосовно діяльності підприємства задля ухвалення певних настанов. Фінансова звітність задовольняє певні інформаційні запити користувачів з:

- купівлі-продажу й розпорядження цінними паперами;
- частки у капіталі підприємства;
- оцінки потреб менеджменту;
- змоги підприємства вчасно погасити власні зобов'язання;
- покриття зобов'язань підприємства;
- обчислення розмірів дивідендів, які підпадають розподіленню;

- управління діяльністю підприємства;
- інших проблем розв'язання.

Таблиця 1.1

Порівняння запитів щодо фінансової звітності
в командній та ринковій економіках

Критерій	Командна економіка	Ринкова економіка
1. Головна мета бухгалтерського обліку	Збирання й доопрацювання інформації держорганів	Збирання й доопрацювання інформації задля ухвалення управлінських рішень
2. Виклики до фінансової звітності	Вимоглива уніфікація; орієнтування на показники, що показують дотримання виробничих завдань; обчислення бази оподаткування й інші відрахування в бюджет	Значущість; неупередженість; достовірність; чіткість; порівняльність; практичність
3. Споживачі фінансової інформації	Державні органи, органи статистики та податківці	Податківці, керівники підприємств, акціонери, кредитори, покупці, постачальники, органи статистики, службовці

Осіб, зацікавлених в інформації щодо діяльності підприємства, в умовах ринкових відносин поділемо на дві головні групи: внутрішніх й зовнішніх споживачів. Внутрішніми споживачами є менеджерський штат підприємства, кому вмінено в обов'язки ухвалювати рішення виробничо-господарського та фінансового типу. Наприклад, спираючись на звітність формується фінансовий план підприємства наступного року, ухвалюються рішення щодо ціноутворення тощо.

Окрім цього, фінансова звітність займає місце між підприємством й зовнішнім середовищем. Вимогою, щоб одержати додаткові фінансові ресурси за допомогою фінансових ринків, є представлення підприємством звітності для зовнішніх користувачів. несуть Фінансові топ-менеджери

підприємства ведуть контроль та відповідають за встановлення ефективних зв'язків між підприємствами та фінансовими ринками. Оскільки зовнішні користувачі приймають рішення базуючись на визначеній кількості показників фінансової звітності, то вказані показники мають контролюватися фінансовим менеджером. Це вважаємо за кінцевий етап процесу оцінки віддзеркалення результатів управлінських рішень щодо фінансового стану підприємства.

Поміж зовнішніх споживачів фінансової звітності виокремлюють також дві групи: споживачі, що напряму зацікавлені в діяльності підприємства й споживачі, які побічно зацікавлені у ній.

Перша група включає:

- сьогочасних та майбутніх власників підприємства, які прагнуть з'ясувати підвищення або зниження долі власних засобів підприємства й надати оцінку ефективності використання ресурсів менеджерським персоналом підприємства;
- сьогочасних та майбутніх кредиторів, яким необхідна звітність задля оцінювання доречності видання чи продлонгації кредиту, призначення специфікації кредитування, гарантії віддавання кредитів, оцінювання довірчого ставлення до підприємства, в якості клієнта комерційного банку;
- постачальників й покупців, щодо визначення надійності ділових контактів з клієнтом;
- державу, а саме податкові органи, що здійснюють перевірку правильності подання звітних документів, обчислення сум податків, формують податкову політику;
- службовців підприємства, яким цікаві дані звітності з позиції сум їх заробітної плати й майбутніх перспектив праці цьому підприємстві.

Друга група споживачів налічує юридичних та фізичних осіб, для яких аналізування звітності потрібне задля забезпечення інтересів першої групи споживачів, в тому числі:

- аудиторські підприємства, що займаються перевіркою показників

звітності на належність законодавству й загальновстановленим нормам обліку і звітності щодо безпеки інтересів інвесторів;

- фінансові консультанти, яким потрібна звітність задля надання ухвалень або заперечень для власних клієнтів з питань вкладання капіталу чи утримання від цього до будь-якого підприємства;

- біржа цінних паперів;

- держоргани, які виносять ухвалу щодо реєстрації підприємства, припинення його діяльності й надають оцінку щодо модифікації форм обліку й укладання звітності;

- законодавчі державні органи;

- юристи, для яких звітність важлива з позицій оцінки реалізації умов договорів, додержання законодавчих правил розподілу прибутку, в тому числі щодо дотримання правил пенсійного забезпечення;

- преса й інформаційні агентства, використання звітності для яких важливе для готування оглядів, оцінювання напрямів розвитку та аналіз діяльності певних підприємств, галузей, підрахунку сумарних показників фінансової діяльності;

- органи статистики, яким звітність надає інформацію для статистичних узагальнень по галузях й для зіставного аналізу та оцінювання результатів діяльності в галузевій площині;

- профспілки, яких цікавить показники фінансової інформації задля визначення власних тенденцій по відношенню до заробітної плати, а також до вимог трудових угод» [11].

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [19] виокремлюють такі «якісні особливості фінансової звітності: дохідливість й достеменність інтерпретації; прозорість; співставність; своєчасність; рівнозначність.

Інформацію, що акумулюють у фінансових звітах, розглядають з позицій зрозумілості. Дані, спрямовані на однозначність їх тлумачення споживачами тоді, коли у споживачів наявні необхідні знання та вони є

зацікавленими в сприйнятті зібраної інформації. Отже, нами згруповано цікавості найважливіших груп споживачів до того чи іншого джерела інформації і представлено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Цікавості споживачів щодо фінансової звітності

Споживачі	Цікавості	Джерела інформації
1. Менеджери підприємства	Оцінювання ефективності виробничо-господарської й фінансової діяльності; ухвалення управлінських й фінансових резолюцій	Внутрішні звіти, фінансова звітність підприємства
2. Податківці	Усі аспекти з оподаткування	Фінансова звітність, податкова звітність, дані від внутрішніх перевірок
3. Акціонери	Оцінювання відповідності доходу ступеню ризику вкладених інвестицій; оцінювання майбутніх перспектив сплати дивідендів	Фінансова звітність
4. Кредитори	Встановлення рівня існування ресурсів задля сплати кредитів і відсотків по ним	Фінансова звітність, спеціальні довідки, примітки
5. Постачальники	Реальність існування ресурсів щодо сплати поставок	Фінансова звітність
6. Покупці	Оцінювання довготривалості діяльності підприємства	Фінансова звітність
7. Службовці	Оцінювання стійкості та рентабельності діяльності підприємства з позиції уточнення можливостей власної зайнятості, одержання фінансових та/або інших пільг та платежів від підприємства	Фінансова звітність
8. Органи статистики	Статистична інформація	Звітність фінансова й статистична

Фінансова звітність має включати тільки доречну інформацію, яка має вплив на затвердження рішень споживачами, дозволяє своєчасно надати оцінку минулим, теперішнім та майбутнім подіям, підтвердити та/або

спростувати їхні оцінювання, що надані в минулому. Фінансова звітність має бути достовірною. Інформація, яка представлена фінансовою звітністю, вважається достеменною, якщо в ній відсутні помилки та перекручення, що можуть позначитися на рішеннях споживачів звітності.

Також фінансова звітність здатна передбачати можливість порівняння користувачами: фінансових звітів підприємства в різних періодах; фінансових звітів будь-яких підприємств. Передусе складанню звітності представлення певної інформації за попередній період, а також надання інформації щодо облікової політики та її зміни.

Отже, в процесі прийняття якісних управлінських рішень менеджерами підприємств водночас якісно трансформується роль та значення фінансової звітності цих підприємств. Фінансова звітність постає ключовим чинником інфраструктури ринкової економіки, прозорим важелем комунікації. Завдяки цьому менеджери на будь-яких рівнях в змозі впроваджувати стратегію та тактику розвитку підприємства, яке очолюють.

Тільки за даними фінансової звітності можливо оцінювати майновий стан, підсумки виробничо-господарської діяльності та фінансово-економічні можливості суб'єкта господарювання. Фінансова звітність дозволяє прорахувати грошові потоки на майбутнє та означати вектори його розвитку, ухвалювати ефективні управлінські рішення.

Таким чином, фінансова звітність вважається комплексною моделлю відтворення оптимізованого союзу інтересів суб'єктів ринку, що функціонує в динаміці і видозмінюється за рахунок сьогочасного впливу економічного середовища. Фінансова звітність стає також і об'єктом непорозумінь між її укладачами та споживачами та водночас механізмом їх примирення» [11].

1.2. Особливості аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості

В галузі АПК постійно відбуваються трансформаційні процеси. І тільки розрахунок результативних показників діяльності підприємств галузі, завдяки фінансовій звітності, зможе надати висновок про стійке зростання галузі чи навпаки. Як і для будь-якого сектора економіки, в агропромисловому комплексі виділяють найважливіші гальма – це кризове фінансове забезпечення аграрних підприємств. Це відображається у настанні власних оборотних коштів, у нерівномірності грошових надходжень від реалізації продукції через сезонність виробництва, у недостатньому внутрішньому платоспроможному попиті через спад виробництва в країні, через підвищений ступінь боргових зобов'язань, через зменшення зовнішніх джерел фінансування тощо.

Коли виникають питання фінансування одразу ж звертаються до фінансової звітності підприємства задля аналізу. Тому питання та проблеми достеменності фінансової звітності аграрних господарств має першочергове значення.

Хоча розпочинають аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств оцінювання їхнього фінансового стану за показниками фінансової звітності.

Відсутність важелів впливу на процес формування ціни на сільськогосподарську продукцію вважаємо головною причиною збитковості власної продукції підприємствами-виробниками.

Наголошуємо на слабкоефективному механізмі державної підтримки сільськогосподарських виробників. Одночасно ще низький рівень технічного та технологічного насичення сільськогосподарського виробництва стають однією з причин низьких врожаїв культур та продуктивності тварин і, як наслідок, зумовлюють високий рівень собівартості продукції, яка є по суті другим важливим чинником низької прибутковості аграрних підприємств.

Що до тваринництва, то через значну тривалість технологічного циклу, маємо уповільнений обіг оборотних активів, за винятком птахівництва.

Активізація птахівницької галузі здійснюється за рахунок надходження іноземних інвестицій. Це сприяло впровадженню новітніх сучасних технологій інтенсивного вирощування курчат та відгодівлі птиці, усучаснити другі складники виробничого процесу: способи годівлі, оновлення техніки, купівля високопродуктивного молодняку, розширення меж ринків збуту продукції, просування на закордонні ринку до закордонних споживачів.

Погоджуємося з тим, що найважливішим чинником фінансової стійкості підприємства визначено прибутковість, але в сільськогосподарській галузів цілому такий результат отримують не завжди. Тому ми і окреслили проблеми, які притаманні гадузі аргпромиислового комплексу.

Хочемо привернути увагу на тому, що задля зміцнення фінансового стану аргпромислових підприємств потрібен важливий чинник – це фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських підприємств.

Доведено, що участь держави в ході підтримки економічної стабільності й стійкості аграрних підприємств є важливим інструментом впливу на галузь АПК. Показовим є те, що в останні десятиліття підтримка аграрних підприємств з боку державного бюджету з року в рік стабільно зростала. Кошти в бюджеті планувалися, але мало місце фактичне недофінансування державних програм та окрім цього через інколи неефективне вкладення коштів не довелося забезпечити прогнозованих очікувань змін у аграрному секторі України.

До основних причин малої ефективності бюджетної підтримки аграрного сектора України, на наш погляд, слід віднести нестабільні й недосконалі механізми розподілення й видачі бюджетних асигнувань. Також в ході аналізу визначилися недотримання бюджетної дисципліни, а саме затримка в перерахуванні

До визначальних причин зменшення ефективності сільського господарства виявилися і порушення бюджетної дисципліни, зокрема

невчасне перерахунок бюджетних коштів, а також відсутній контроль щодо їхнього цільового використання.

Розробляючи механізм не тільки сприяють загальному фінансовому оздоровленню суб'єктів господарювання, але уточнюють їх в залежності від відємних показників фінансового стану, властивих господарству.

Щоб виявити характерні напрямки галузевих відмінностей оцінювання потрібен докладний аналіз специфіки оцінювання фінансового стану господарства.

Визначитися з резервами підвищення прибутковості, рентабельності і платоспроможності господарства означає визначитися з цілями оцінювання й аналізу фінансової звітності господарства.

Ми підтримуємо позицію авторів, які рахують, що головними завданнями аналізування фінансової звітності аграрних підприємств є:

- обчислення рентабельності чи/та фінансової стійкості;
- дослідження ефективності застосування майна, організації виробничо-господарського руху за рахунок власних оборотних коштів;
- підтримання ефективності витрачання фінансових ресурсів;
- неупереджене оцінювання динаміки й становища ліквідності, платоспроможності й фінансової стабільності;
- оцінювання стану господарства в розрізі товарного та фінансового ринків, а також кчислова оцінка власної конкурентоспроможності.

Міжнародна й вітчизняна практика задля аналізу фінансової звітності використовує систему абсолютних та відносних показників (абсолютного та відносного відхилення). Разом з цими показниками використовують ряд фінансових коефіцієнтів, які розкривають й цілі, й зацікавленість користувачів: менеджерський склад підприємства (щодо внутрішнього аналізу) та зацікавлені зовнішні користувачі - податківці, банкіри, інвестори, контрагенти, аудиторські компанії тощо (щодо зовнішнього аналізу) [1].

Звідси розрізняють 2 типи фінансового аналізу: внутрішній та зовнішній.

Розкриття змісту зовнішнього фінансового аналізу враховує видання інформаційних даних для багатьох користувачів щодо підтвердження прибуткової діяльності підприємства, платоспроможності, фінансової незалежності, ділової активності, ринкової стійкості тощо.

Використовуючи дані публічної фінансової звітності підприємства, а також залучаючи інформацію ринку цінних паперів обчислюються вища зазначені аналітичні показники.

Про те існування незначної кількості інформації щодо діяльності господарства, на якій все ж таки базується зовнішній аналіз, не дозволяє винайти усі причини успіхів чи невдоволеності в господарстві.

Менеджерський персонал у своїй діяльності спирається на дані внутрішнього фінансового аналізу. Суть даного аналізу у проведенні факторного аналізу прибутку чи збитку, «рентабельності, собівартості виробництва за видами продукції та видами витрат, пошук точки беззбитковості (критичного обсягу виробництва), фінансовий аналіз інвестиційних» проектів.

Пропонуємо звернути увагу, спершу, на коефіцієнт рентабельності основних видів діяльності, який показує вплив на розподілення грошових коштів, що надходять до галузі під виглядом державної підтримки. Це є однією з особливостей функціонування аграрних підприємств.

Вважаємо, що аграрні підприємства, в зв'язку з сезонністю мають потребу у вільних оборотних коштах дещо більше, аніж інші. Тому особливої важливості набувають показники ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності. Специфіка виробництва аграрної продукції полягає в непристосованості її для строкового зберігання. Через це існує взаємозв'язок надходження прибутку від численних нестабільних чинників, а це формує прискорення швидкості обертання грошових коштів, накоплення власного капіталу відносно до залученого та скорочує тривалість загального виробничого циклу.

Певні особливості нормативно-законодавчої бази й існуючі умови проведення аграрного бізнесу потребують звуження строків фінансового циклу, в тому числі й термінів обороту заборгованостей дебіторської та кредиторської.

Таким чином, методика обрахунку рентабельності аграрних господарств частково різниться із загальноприйнятими.

Вважаємо, що обрахунок розписаних вище показників слугує основою усілякого аналізу фінансової звітності підприємств та є важливим резервом оздоровлення фінансового стану підприємства.

1.3. Методи аналізу фінансової звітності підприємства

У міжнародній практичній діяльності застосовують такі методи аналізу фінансової звітності, базою для яких є абсолютні та відносні типові показники. Такі показники дозволяють аналізувати статті балансу підприємства, здійснювати порівняння підприємств-конкурентів вибраної галузі чи тих, що виробляють схожу продукцію.

Співставляти зручно і за звітний період, і за кількістю років, де аналізується діяльність довгострокового періоду. Це необхідно для визначенні перспективної стратегії розвитку підприємства, що є вельми ціннісним значенням для практичної діяльності, задля довгострокового, так і середньострокового та поточного прогнозування власної діяльності.

До визначальних методів аналізу звітності належать:

- прочитання звітності;
- горизонтальний аналіз;
- вертикальний аналіз;
- трендовий аналіз;
- обрахування фінансових коефіцієнтів.

Прочитати звітність означає зрозуміти абсолютні показники, які є в звітності. Прочитуючи звітність розкривають майновий стан підприємства, дізнаються про коротко- й довгострокові інвестиції, вказують на джерела фінансування власного капіталу, через оцінювання зв'язків між контрагентами, оцінюють виторг від діяльності й прибуток у звітному періоді.

Горизонтальний аналіз необхідний для обчислення абсолютних та відносних змін за усілякими статтями звітності, порівнюючи з попереднім роком, півріччям або кварталом.

Для того, щоб визначити зміни фінансово-облікової політики підприємства за декілька років прийнято використати аналіз тенденцій розвитку (аналіз тренду), що вважають елементом горизонтального аналізу.

Розрахунок індексів є елемент аналізу тенденцій розвитку. Обраховуючи індекс береться за 100 % показник базисного року.

За базисний рік приймаємо рік, в якому типові показники, тобо ті, що отримані за нормальних умов ведення фінансово-господарської діяльності. Зауважимо, що обираються виключно значимі показники.

Протилежний горизонтальному аналізу є вертикальний аналіз, за допомогою якого аналізується внутрішня структура звітності. Умова наступна – загальний підсумок приймається за 100 %, а потім рахуємо відсоток кожної її складової. Загальним підсумком може бути валюта балансу (Актив, Пасив), об'єм виторгу у «Звіті про фінансові результати».

Цей метод дозволяє віднайти, яку питому частку в групі чи підгрупі займає визначена стаття. Використовується для визначення впливу величини обраної статті на діяльність підприємства.

Ми підтримуємо вчених-науковців, які вважають оптимальною відсоток грошових коштів в діапазоні від 10 до 30 % вартості оборотного капіталу, щодо підвищення дебіторської заборгованості – більш як 40 % від величини оборотного капіталу є необхідним елементом. Підвищення відсотка довгострокових зобов'язань є результатом зростання довіри до господарства,

а користування кредитами - у його стійкість та на довгу перспективу тощо.

Чисельна лінійка фінансових коефіцієнтів дозволяє відхарактеризувати фінансову звітність підприємства, дізнатися про фінансові пропорції з-поміж будь-якими статтями звітності.

Ступінь деталізації у фінансовому аналізі корелює від конкретних цілей або завдань. Фінансисти застосовують усілякі набори показників тому, що єдина методика відсутня.

Звітні показники діяльності господарства оприлюднюються в річних власних звітах компаній. Однак у практиці кожної світової компанії є власний перелік фінансових коефіцієнтів з власною систематизацією.

Для розрахунку фінансових коефіцієнтів використовують дані «Балансу» і «Звіту про фінансові результати» задля оцінювання фінансового стану. Таким чином досліджуються найважливіші елементи фінансового стану й підсумків діяльності підприємства - це ліквідність, довготермінова платоспроможність, рентабельність.

Фінансисти-аналітики мають бути впевненими щодо достовірності, логічності заповнення, правдивості в арифметиці обрахунків даних бухгалтерської звітності. Досвідчені аналітики вміють перевіряти шляхом зіставлення узгодженість показників різних форм звітності. Доречі, певні дані розташовані в різних звітних формах, і обов'язково мають збігатися в разі правильного укладання звіту.

В разі відсутності належної перевірки чи підготовки документів, будуть сумнівними й найефективніша рекомендація, що базується на висновках аналізу.

Аналітичні дослідження проводяться з ціллю концентації збірника порад наукового, інженерно-технічного й організаційно-економічного характеру задля удосконалення перетворення будь-яких видів роботи підприємства.

Також усілякі види аналізу проводять задля систематизації знайдених проблем і «вузьких місць» та необхідні, щоб оцінити, чи після усунення

проблем відповідно до порад аналітиків господарство зможе укріпити власну економіку.

Ковалев А.П. також відзначає «організацію аналізу в вигляді двофакторної структури: експрес-аналіз фінансового стану; деталізований аналіз фінансового стану» [37].

У оцінюванні поточної платоспроможності здійснюється порівняння величини платіжних засобів підприємства й строкових зобов'язань.

Розглянемо сутність кожного з цих показників.

Суму платіжних засобів розглядають по-різному. На наш погляд найбільш коректним буде віднесення до них грошових коштів, короткотермінових цінних паперів (що терміново продаються та стають грошима) й частку заборгованості дебіторів, які зі стовідсотковою вірогідністю розрахуються.

Зобов'язання строкові охоплюють пасиви повсякденні: короткотермінові кредити банків, заборгованість кредиторів за товари, роботи, послуги, бюджету тощо.

В разі, коли платіжні засоби більше строкових зобов'язань, то платоспроможність господарства має місце. Задля даного розрахунку потрібні достовірні дані бухгалтерського балансу. Маркерами неплатоспроможності господарства є нуль грошей на поточному й усіх рахунках в комерційному банку, прострочені кредити в комерційному банку, позики, борги перед фінансовими органами, тривала заборгованість з оплати праці тощо).

Щоб мати змогу робити майбутні розрахунки за власними короткотерміновими боргами, необхідно обчислювати перспективну платоспроможність використовуючи показники ліквідності.

Рівень ліквідності впливає на і перспективну, і поточну платоспроможність. Таким чином, ліквідність й платоспроможність все ж таки різні, але й наближені поняття, однак ліквідність вважають дещо мікшішою категорією, аніж платоспроможність.

Висновки до розділу 1

1.Фінансисти-аналітики мають бути впевненими щодо достовірності, логічності заповнення, правдивості в арифметиці обрахунків даних бухгалтерської звітності. Досвідчені аналітики вміють перевіряти шляхом зіставлення узгодженість показників різних форм звітності. Доречи певні дані розташовані в різних звітних формах, і обов'язково мають збігатися в раз правильного укладання звіту.

2.Звітні показники діяльності господарства оприлюднюються в річних власних звітах компаній. Однак у практиці кожної світової компанії є власний перелік фінансових коефіцієнтів з власною систематизацією

3.Наголошуємо на слабкоефективному механізмі державної підтримки сільськогосподарських виробників. Одночасно ще низький рівень технічного та технологічного насичення сільськогосподарського виробництва стають однією з причин низьких врожаїв культур та продуктивності тварин і, як наслідок, зумовлюють високий рівень собівартості продукції, яка є по суті другим важливим чинником низької прибутковості аграрних підприємств.

4.Горизонтальний аналіз необхідний для обчислення абсолютних та відносних змін за усілякими статтями звітності, порівнюючи з попереднім роком, півріччям або кварталом. Розрахунок індексів є елемент аналізу тенденцій розвитку. Обраховуючи індекс береться за 100 % показник базисного року.

5.Протилежний горизонтальному аналізу є вертикальний аналіз, за допомогою якого аналізується внутрішня структура звітності. Умова наступна – загальний підсумок приймається за 100 %, а потім рахуємо відсоток кожної її складової. Загальним підсумком може бути валюта балансу (Актив, Пасив), об'єм виторгу у «Звіті про фінансові результати».

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Агро-Овен»

ТОВ «Агро-Овен» - виробник-лідер високоякісної продукції Дніпропетровської області та в Україні. ТОВ «Агро-Овен» є юридичною особою з дати державної реєстрації в 1998 році.

ТОВ «Агро-Овен» в тваринництві вирощує синей, велику рогату худобу, бройлерів. Бройлери на м'ясо вирощуються на трьох найпотужніших птахо комплексах: «Голубовському», «Мар'янівському» (Новомосковський район) і на «Молодіжному» (Солоне), найменший з яких - одиночна пташина посадка на 1 мільйон голів. ТОВ «Агро-Овен» володіє власним інкубатором в Мар'янівці, має два заводи по переробці м'яса (в Магдалинівці та Дніпрі), завод із переробки і зберігання картоплі загальною потужністю 20500 тон (в Магдалинівці), два комбикормових заводи (Магдалинівка, Губиниха), які задовольняють кормами птахівництво і тваринництво.

Корпорація «Агро-Овен» постачає свою продукцію споживачам під власними торговими брендами «Для своїх», «Золотко», «Своя картопля», «ДНІПРОВСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ», а також «Дім м'яса» – магазини з цією назвою знаходяться у Полтаві, Києві, Дніпрі, Кам'янському, Новомосковську, Павлограді. З 2015 року, корпорація продає власну курячу продукцію під торговими брендами «ДНІПРОВСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ», «DNIPROVSKIY MYASOKOMBINAT» для країн ближнього та далекого зарубіжжя.

ТОВ «Агро-Овен» в рослинництві вирощує озиму пшеницю, кукурудзу на зерно, ячмінь, просо, соняшник. Під картофелем щорічно зайнято 600-700 гектарів землі. Загалом під зрошуваними сівоzmінами зайнято 2000 гектарів землі.

Сільськогосподарська земля – це основний засіб виробництва.

Водночас земля є елементом і предметом праці. Обробляючи ґрунт, люди користуються хімічними, механічними, фізичними та іншими властивостями ґрунту, задля позитивного впливу на культурні рослини, їх зріст й розвиток.

Динаміка про склад й структуру земельних угідь ТОВ «Агро-Овен» подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка складу й структури земельних угідь ТОВ «Агро-Овен»

Показ- ник	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. у % до 2016 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	9305	100	10345	100,00	13936	100,00	14166	100,00	14507	100	155,91
в т.ч. с.- г. угідь	9302	99,97	10340	99,95	13935	99,99	14165	99,99	14506	99,99	155,95
з них ріллі	9302	99,97	10340	99,95	13935	99,99	14165	99,99	14506	99,99	155,95
Приходи ться на 1 робіт- ника: -с.-г. угідь	7,44	х	5,64	х	9,88	х	10,03	х	12,42	х	166,94
- ріллі	7,44	х	5,64	х	9,88	х	10,03	х	12,42	х	166,94

Аналіз таблиці 2.1 свідчить про те, що за досліджуваний період (2016-2020 рр.) загальна земельна площа та її структура в ТОВ «Агро-Овен» має постійну тенденцію до збільшення. Ця динаміка свідчить про нарощування виробничих потужностей підприємства. Дане явище для підприємства негативним не є, а навпаки забезпечує усталену роботу підприємства.

Площа ріллі в 2020 році становить 14506 гектарів, а це на 55,95 % більше, ніж в 2016 році (9302 га). На одного працівника підприємства становить 12,42 га в обробітку, що на 66,94 % перевищує показник 2016р.

Проаналізуємо товарну продукцію ТОВ «Агро-Овен» за допомогою розрахунків в додатку А. Розрахункові дані звертають увагу на те, що високий відсоток в структурі товарної продукції перетягує тваринництво в 2019-2020 роках (87,43 % та 86,57 % відповідно), а в порівнянні з 2016 роком даний показник в 2020 році збільшився на 1240338,4 тис. грн. Вказане збільшення свідчить про те, що спеціалізація підприємства в 2019-2020 роках переорієнтована на виробництво м'яса птиці, питома вага якого в 2019 році – 72,41%, в 2020 році – 81,16 %. Також підприємство виробляє м'ясо свиней та яловичини: в 2020 році відповідно 0,7 та 0,62%, в 2016 році 12,93 та 9,76 % відповідно.

Динаміка спроцентного співвідношення товарної продукції рослинництва й тваринництва ТОВ «Агро-Овен» в період 2016-2020 рр. подана на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка товарної продукції ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр.

Продукція рослинництва протягом 2016-2020 років з року в рік знижувалась, так у 2016 році її вартість становила 210822,98 тис. грн., а в 2016 році даний показник досягав 223529,60 тис. грн. В рослинництві лідирує

виращування соняшника – 53315,58 тис.грн та картоплі – 68707,97 тис.грн. Вагоме місце займає пшениця озима – 42692,50 тис.грн та кукурудза на зерно – 22781,47 тис.грн. Збільшуються площі під овочами відкритого ґрунту, в 2020 році 20526,69 тис.грн, що на 62550,85 тис.грн більше показника 2016 року. Під овочами відкритого ґрунту ми розуміємо виращування цибулі, капусти.

Аналізуючи рисунок 2.1 нами зроблено висновок, що переважно у всьому досліджуваному періоді підсумок товарної продукції ТОВ «Агро-Овен» йде до збільшення (+358,31 %). Рисунок показує, що у 2018 році показник продукції рослинництва досягнув найбільшого значення за весь строк дослідження, а саме 68,22 %, після чого зменшився до 12,57 %, віддаючи перевагу продукції тваринництва 87,43% у 2019 році.

Рівень спеціалізації обраховуємо складанням ранжируваного ряду, і розрахунком коефіцієнта спеціалізації (К) (табл. 2.2):

$$K = 100 : (\sum PV_i (2i - 1)), \quad (2.1)$$

де PV_i - питома вага i -го виду товарної продукції в загальному її об'єму;
 i – порядковий номер окремих видів продукції по їх питомій вазі в ранжируваному ряді.

Таблиця 2.2

Ранжируваний відсотків за усіма видами товарної продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23
2016	32,28	20,02	12,93	11,30	9,76	6,13	5,93	0,77	0,77	0,10	0,01	-
2017	31,29	20,42	13,03	12,07	6,23	6,07	1,21	0,80	0,77	0,10	0,01	-
2018	37,54	12,89	11,13	4,99	3,26	2,48	1,68	0,77	0,04	-	-	-
2019	72,41	11,51	3,75	3,37	3,12	2,54	2,28	0,61	0,38	0,02	0,01	-
2020	81,16	4,38	4,07	3,40	2,72	1,45	1,31	0,70	0,62	0,13	0,05	0,03

Розрахунок рівня спеціалізації:

$$2016р. = 100 / (32,28 * 1 + 20,02 * 3 + 12,93 * 5 + 11,30 * 7 + 9,76 * 9 + 6,13 * 11 + 5,93 * 13 + 0,77 * 15 + 0,77 * 17 + 0,10 * 19 + 0,01 * 21) = 0,2019,$$

$$2017р. = 100 / (31,29 * 1 + 20,42 * 3 + 13,03 * 5 + 12,07 * 7 + 6,23 * 9 + 6,07 * 11 + 1,21 * 13 + 0,80 * 15 + 0,77 * 17 + 0,10 * 19 + 0,01 * 21) = 0,2019,$$

$$2018р. = 100 / (37,54 * 1 + 12,89 * 3 + 11,13 * 5 + 4,99 * 7 + 3,26 * 9 + 2,48 * 11 + 1,68 * 13 + 0,77 * 15 + 0,04 * 17) = 0,2019,$$

$$2019р. = 100 / (72,41 * 1 + 11,51 * 3 + 3,75 * 5 + 3,37 * 7 + 3,12 * 9 + 2,54 * 11 + 2,28 * 13 + 0,61 * 15 + 0,38 * 17 + 0,02 * 19 + 0,01 * 21) = 0,2019,$$

$$2020р. = 100 / (81,16 * 1 + 4,38 * 3 + 4,07 * 5 + 3,40 * 7 + 2,72 * 9 + 1,45 * 11 + 1,31 * 13 + 0,70 * 15 + 0,62 * 17 + 0,13 * 19 + 0,05 * 21 + 0,03 * 23) = 0,2019,$$

$$*13+0,8*15+0,77*17+0,10*19+0,01*21) = 0,2451.$$

$$2018p.=100/(37,54*1+12,89*3+11,13*5+4,99*7+3,26*9+2,48*11+1,68*13+0,77*15+0,04*17) = 0,3884.$$

$$2019p.=100/(72,41*1+11,51*3+3,75*5+3,37*7+3,12*9+2,54*11+2,28*13+0,61*15+0,38*17+0,02*19+0,01*21) = 0,3982.$$

$$2020p.=100/(81,16*1+4,38*3+4,07*5+3,40*7+2,72*9+1,45*11+1,31*13+0,70*15+0,62*17+0,13*19+0,05*21+0,03*23) = 0,4161.$$

Показник К до 0,20 показує низький рівень спеціалізації господарства; 0,21-0,40 - середній; 0,41-0,60 - високий; 0,61 і більше – поглиблена спеціалізації господарства.

За даними таблиці 2.2 та розрахунків вище в ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2019 роках був стабільно середній рівень спеціалізації, а у 2020 році - високий. Нам відомо, що підприємство щорічно збільшує свій асортимент продукції та виходить на нові ринки збуту, але потребує заходів щодо підвищення рівня своєї спеціалізації. Підсумовуючи вищезазначене констатуємо, що ТОВ «Агро-Овен» є вузькоспеціалізованим підприємством.

Дослідимо динаміку основних й оборотних засобів ТОВ «Агро-Овен» у таблиці 2.3.

За даними таблиці 2.3 в досліджуваному періоді збільшувалась середньорічна вартість основних фондів з 243280 тис. грн. в 2016 році до 467992 тис. грн. в 2020 році (+92,37 %). Вказаний приріст відбувся за рахунок збільшення основних засобів, а саме придбання автомобілів, тракторів, комбайнів та іншої техніки, також за рахунок придбання споруд та будівель складського та тваринницького призначення.

В порівнянні з 2016 роком у 2020 році середньорічна вартість оборотних засобів збільшилася на 122,85 % та в 2020 році становить 1111694 тис.грн.

Фондозабезпеченість (+20,75 %), фондоозброєність (+135,39 %) та фондоддача (+71,69 %) з кожним досліджуваним роком має приріст через поступовий приріст середньорічної вартості основних фондів,

Таблиця 2.3

Основні, оборотні засоби, рівень забезпеченості та ефективності їх використання в ТОВ «Агро-Овен» в динаміці

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020 р.	Відношення 2020р. до 2016 р.,%
Середньорічна вартість фондів основних, тис. грн.	243280	277047	281154	320068	467992	192,37
Середньорічна вартість фондів оборотних, тис. грн.	498845	566285	733958	884180	1111694	222,85
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га угідь с.-г., тис. грн.	2992,37	3211,02	2259,72	2530,78	3613,27	120,75
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	159,95	181,07	223,49	253,22	376,50	235,39
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. фондів основних, грн.	4,44	5,16	6,51	7,78	7,63	171,69
Фондомісткість 100 грн. продукції валової, грн.	2480,17	2138,69	1692,47	1417,24	1615,72	65,15
Вартість фондів оборотних в розрахунку на 100 га угідь с.-г., тис. грн.	22092,32	24653,27	31952,92	39088,43	45805,29	207,34

Динаміку коливань середньорічної вартості основних засобів та оборотних фондів представимо на рис. 2.2.

Значення фондомісткості щороку в досліджуваному періоді зменшувався. Він показує, яка сума основних фондів, припадає на одиницю продукції, що вироблена на підприємстві. В 2020 році – 1615,72 грн, в 2016 році – 2480,17 грн, зменшення за 5 років на 34,85 %.

Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га угідь с.-г. в 2020 році становить 45805,29 тис.грн, що на 107,34 % більше ніж в 2016 році – 22092,32 тис.грн.

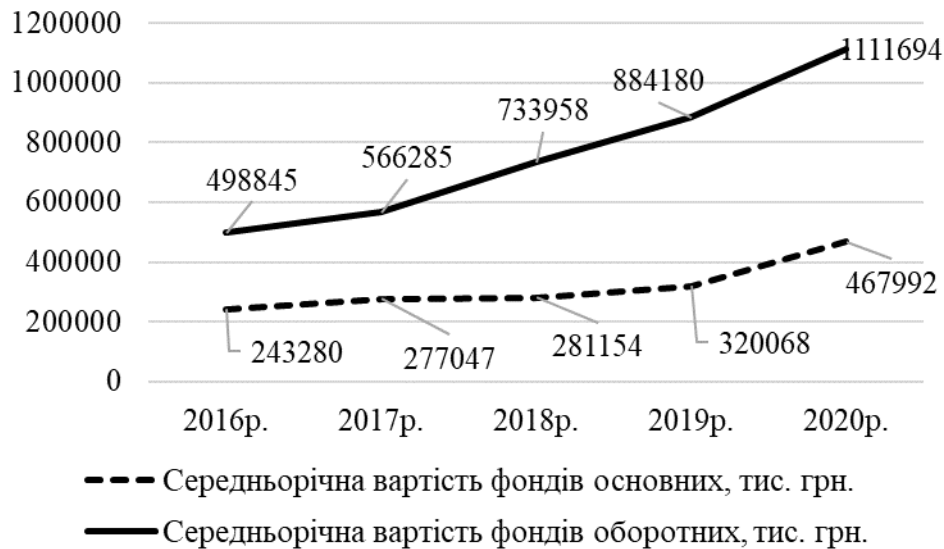

Рис. 2.2. Динаміка середньорічної вартості основних і оборотних фондів ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2020 рр.

Оцінку трудових ресурсів представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка кількості працівників та ефективності їх використання в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020 р. до 2016 р., %
Середньорічна кількість працівників, осіб – всього:	1258	1264	1243	1239	1231	97,82
в т.ч. в рослинництві	202	212	199	208	197	97,53
в тваринництві	1056	1052	1044	1031	1034	97,88
Річна продуктивність праці, тис. грн. – всього:	1128,82	1019,64	1127,93	999,25	1116,65	98,92
в т.ч. в рослинництві	1514,41	1442,98	1537,24	1414,12	1521,87	100,49
в тваринництві	289,69	290,79	293,02	284,97	290,09	100,14

Динаміка чисельності працівників ТОВ «Агро-Овен» показує, що

середньорічна кількість працівників з 2016 р. по 2017 рік збільшувалася, а з 2018 року почала зменшуватися і в 2020 році чисельність працівників була на рівні 1231 особа, 197 осіб – в рослинництві, та 1034 особи – в тваринництві. Скорочення за 5 років на 27 осіб, що зумовлено збільшенням автоматизації виробничих процесів господарства.

Річна продуктивність праці в 2020 році в порівнянні з 2016 роком зменшилась незначно на 12,17 тис. грн., на це вплинуло зменшення чисельності персоналу та збільшення річного обсягу продукції.

Розглянемо наскільки є ефективною виробничо-господарська діяльність ТОВ «Агро-Овен» (табл. 2.5).

Оцінка таблиці 2.5 свідчить, що у 2020 році порівняні з 2016 р. прямі затрати праці, що обчислюються на 100 га с.-г. угідь збільшились на 20,95 % та у 2020 році склали 98,36 тис.грн. Виробництво валової продукції за співставними цінами обчислені на 100 га с.-г. угідь підвищилась на 260,55%. Виробництво валової продукції в співставних цінах в розрахунку на одного середньорічного працівника підвищилась в 4,3 разів у зв'язку з приростом валової продукції та скороченням на 27 осіб кількості працівників.

Урожайність картоплі збільшилась на 70,35% і складає 46,20 тонн на гектар, тому що вирощування картоплі здійснюється з використанням поливу.

Урожайність соняшника збільшилась за п'ять досліджуваних роки на 4,51 %, урожайність зернових та зернобобових є високою, в 2020 році – 51,56 ц/га, що на 38,05 % перевищує таку ж врожайність в 2016 році. Завдячуючи професіоналізму агрономів врожайність озимої пшениці з року в рік збільшується – в 2020 році отримали 57,93 центнерів з гектару. Кукурудзу на зерно та сілос вирощують для відгодівлі тварин – свиней, ВРХ, птиці, максимальну врожайність була 63,99 ц/га в 2017 році.

Показники ефективності тваринництва: виробництво молока на 1 голову великої рогатої худоби. В 2020 році середньорічний надій молока з однієї ВРХ становив майже 45 центнер.

Таблиця 2.5

Динаміка основних показників виробничо-господарської діяльності
в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020 р. у % до 2016 р.
Припадає на 100 га с.-г. угідь прямих затрат праці, тис грн.	81,33	74,30	93,52	97,20	98,36	120,95
Вироблено ВП в співставних цінах, тис. грн. в розрахунку на 100 га с.-г. угідь	790,98	2324,42	718,41	2059,73	2851,90	360,55
Вироблено ВП в співставних цінах в розрахунку на 1 грн. основних фондів, тис. грн.	16,71	87,70	15,72	21,44	6,64	39,75
Вироблено ВП в співставних цінах в розрахунку на 1 середньорічного робітника, тис. грн.	236,63	833,84	261,71	744,08	1021,74	431,78
Урожайність зернових і зернобобових, ц/га	37,35	49,09	54,15	51,00	51,56	138,05
в т.ч. кукурудзи на зерно	37,05	63,99	55,37	60,36	55,13	148,79
пшениці озимої	48,92	48,57	62,66	56,52	57,93	118,42
соняшника	32,53	25,74	26,62	32,27	34,00	104,51
картоплі, т/га	27,12	29,38	0,00	45,20	46,20	170,35
Вироблено молока на 1 гол. ВРХ, ц	54,71	48,07	45,63	45,08	44,75	81,78
Вироблено м'яса на 1 гол. ВРХ, ц	3,01	4,61	3,86	4,36	4,41	146,75
Рівень рентабельності, %	73,63	39,27	14,05	20,89	18,18	24,69

Найвищий надій зафіксовано в 2016 році 54,71 центнер молока. Виробництво м'яса в розрахунку на 1 голову ВРХ – в 2020 році це 4,41 центнера, що перевищив показник 2016 року на 46,75 %.

На рисунку 2.3 показана динаміка показника рентабельності ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2020 роках, яка свідчить про значні показники в 2016-

2017 роках, а у 2018-2020 роках маємо пониження таких показників. У 2020 році рівень рентабельності становить 18,18%.

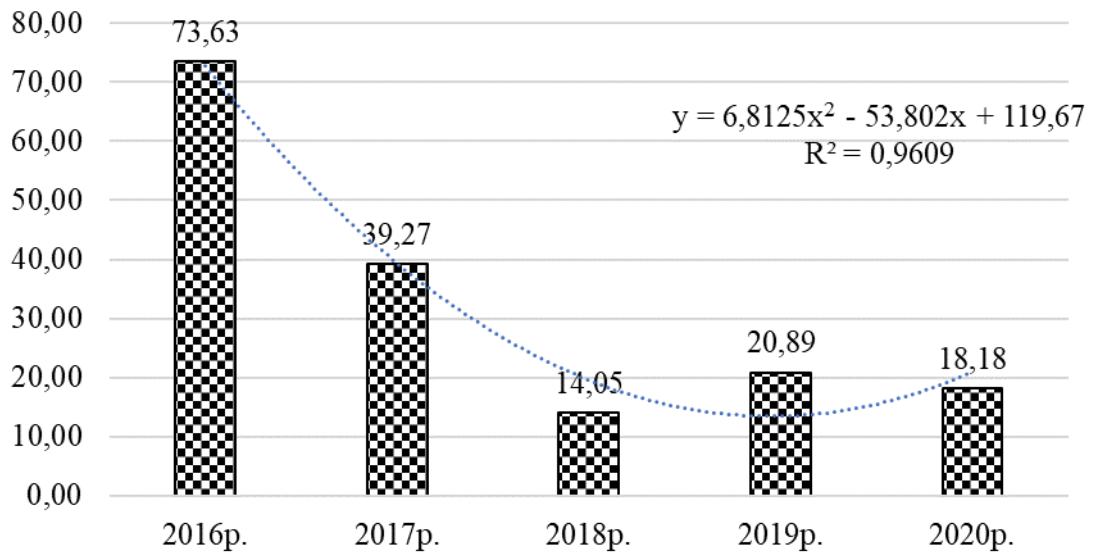

Рис. 2.3. Динаміка рентабельності та поліноміальний тренд рівня рентабельності ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2020 рр.

Розрахуємо прогнозні значення розміру дебіторської заборгованості ТОВ «Агро-Овен» на 2021 і 2022 роки:

$$2021 \text{ р.} = 6,8125 \cdot 36 - 53,802 \cdot 6 + 119,67 = 42,11 \text{ \%}.$$

$$2022 \text{ р.} = 6,8125 \cdot 49 - 53,802 \cdot 7 + 119,67 = 76,87 \text{ \%}.$$

Отже, рівняння поліноміального тренду рівня рентабельності

$Y = 6,8125 \cdot x^2 - 53,802 \cdot x + 119,67$ свідчить про поступове збільшення рівня рентабельності на наступні два роки, з прогнозованою високою ймовірністю 96,09 %. Отже, прогнозні значення рентабельності становитимуть 42,11 % в 2021 році і 76,87 % в 2022 році.

Оцінка організаційно-економічного становища господарства свідчить про те, що в ТОВ «Агро-Овен» здійснюється рентабельна сільськогосподарська діяльність, спрямовано досягненню найкращих виробничо-фінансових результатів в умовах ринкового сьогодення.

2.2. Комплексна оцінка фінансового стану ТОВ «Агро-Овен»

Аналіз фінансового положення ТОВ «Агро-Овен» є комплексним поняттям, яке з одного боку об'єднує усі підсумкові показники, а з іншого розкриває систему фінансової діяльності в господарстві.

Головною ціллю аналізу фінансової звітності господарства є розробка та запровадження заходів, які дозволять відкорегувати на краще платоспроможність, відновити бажану фінансову стійкість господарства, розкрити вігідні господарству можливості для подальшого здійснення власної господарської діяльності. Все це з метою визначення рентабельного вектору розвитку на майбутнє, якісного розкриття власного виробничого потенціалу.

Проаналізуємо в динаміці показники майнового стану підприємства ТОВ «Агро-Овен» в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка показників майнового стану підприємства ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р., (+/-)
Частка оборотних виробничих фондів	0,139	0,289	0,321	0,246	0,284	0,144
Частка основних засобів в активах	0,235	0,214	0,321	0,300	0,200	-0,036
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,161	0,139	0,128	0,182	0,189	0,029
Частка оборотних виробничих активів	0,075	0,107	0,161	0,139	0,126	0,051
Частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах	0,139	0,225	0,310	0,246	0,210	0,071
Коефіцієнт мобільності активів	1,370	1,295	1,124	1,466	0,956	-0,414

Аналіз таблиці 2.6, показує, що частка оборотних виробничих фондів збільшилась на 0,144. Частка основних засобів в активах зменшилась на 0,036. Коефіцієнт зносу основних засобів в 2020 році порівнянно з 2016 роком збільшився на 0,029 в.п. Спостерігаємо збільшення частки оборотних виробничих активів на 0,051. Так само збільшилась на 0,071 частка оборотних виробничих фондів в облікових коштах.

Ділову активність здебільшого розглядають підсумковим результатом фінансового-господарської діяльності підприємства порівнюючи із розміром витрачених ресурсів чи із сумо внесків безпосередньо у процес виробництва.

В таблиці 2.7 наведено динаміку показників фінансової стійкості ТОВ «Агро-Овен».

Аналіз таблиці 2.7 доводить те, що власні обігові кошти протягом досліджуваного періоду збільшились на 444561,5 тис. грн., що свідчить про наявну платоспроможність підприємства та його змогу розширяти власну діяльність.

Коефіцієнт фінансової незалежності за досліджуваний період зменшився на 0,010 на і в 2020 році складав 0,597. Це зменшення незначне натякає про те, що господарство в змозі виконати зовнішні зобов'язання використавши власні активи та підкреслює автономність від позичальників.

Маневреність оборотних коштів є часткою товарно-матеріальних цінностей, з них і матеріальних виробничих фондів, у власних оборотних активах. Показує стримання маневрування оборотних за рахунок власних засобів.

Коли збільшуються товарні запаси, відбувається сповільнення обігу оборотних коштів, через це виникає тенденція до пониження показника.

В ТОВ «Агро-Овен» маневреність робочого капіталу на протязі досліджуваного періоду (2016-2020 рр.) прямувала до зменшення, в 2020 році порівнянно з 2016 роком цей показник зменшився на 0,051 од., що для підприємства є позитивним.

Таблиця 2.7

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Агро-Овен»
за 2016-2020 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р., (+/-)
Власні кошти обігові (робочий, функціонуючий капітал), тис. грн.	327881,5	368241,1	596993,8	584704,4	772443,0	444561,5
Коефіцієнт забезпечення активів оборотних власними коштами, од.	0,121	0,121	0,162	0,314	0,304	0,182
Маневреність капіталу робочого, од.	0,496	0,395	0,476	0,324	0,445	-0,051
Маневреність власних коштів обігових, од.	1,791	0,729	0,206	0,213	0,142	-1,650
Коефіцієнт забезпечення власними коштами обіговими запасів, од.	0,395	0,526	0,516	1,012	1,103	0,708
Коефіцієнт запасів покриття, од.	2,702	3,724	2,955	2,459	2,874	0,172
Коефіцієнт незалежності фінансової, од.	0,607	0,577	0,546	0,627	0,597	-0,010
Коефіцієнт залежності фінансової, од.	1,680	1,781	1,872	1,639	1,700	0,020
Коефіцієнт маневреності капіталу власного, од.	0,182	0,132	0,162	0,283	0,293	0,111
Коефіцієнт концентрації капіталу позикового, од.	0,405	0,435	0,466	0,192	0,415	0,010
Показник левериджу фінансового, од.	1,538	1,326	1,194	3,259	1,488	-0,051
Коефіцієнт стійкості фінансової, од.	0,425	0,415	0,536	0,283	0,334	-0,091

Маневреність власних активів оборотних показує частку абсолютно ліквідних активів у власних активах оборотних, забезпечує свободу фінансового маневру; позитивною тенденцією є зростання показника, в ТОВ «Агро-Овен» даний показник має негативну тенденцію, адже в 2020 році в порівнянні з 2016 роком він зменшився на 1,65 од.

Коефіцієнт концентрації боргового капіталу розкриває кількість боргового капіталу в одиниці сукупних джерел. Критичним є значення коефіцієнта на рівні 0,5; при позитивному значенні тенденція розвитку йде на зниження. У ТОВ «Агро-Овен» цей показник має тенденцію до зростання, хоча ця тенденція є негативною, але значення досліджуваного коефіцієнта за досліджувані роки знаходиться в межах критичного значення.

На рисунку 2.4 зобразимо динаміку власних обігових коштів ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 роки.

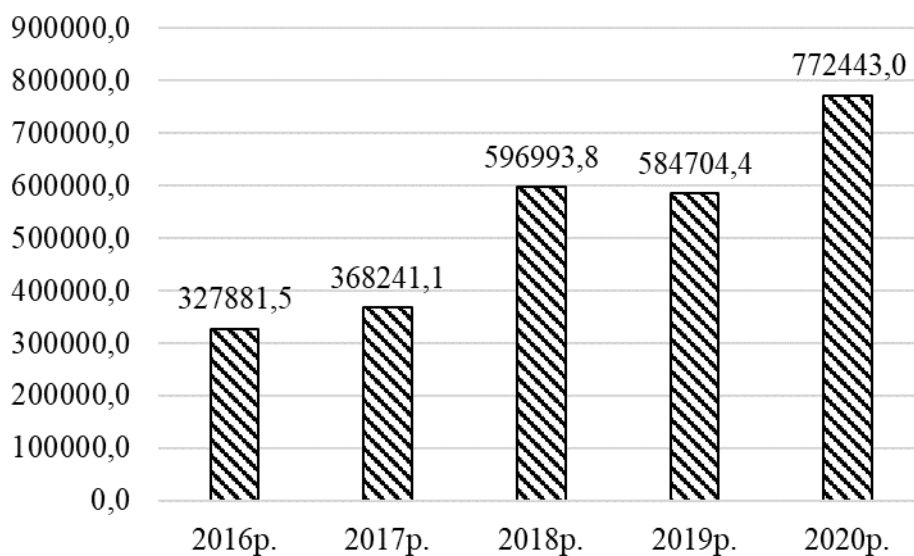

Рис. 2.4. Динаміка власних обігових коштів ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр.

Дослідження рисунку 2.4 доводить те що, показник власних обігових коштів на протязі досліджуваного періоду має стійку тенденцію до збільшення.

Кожному суб'єкту господарювання важливо постійно контролювати його фінансовий стан та розвиток, що сприяє ефективним управлінським рішенням. Останнє має базуватися на реальних показниках діяльності підприємства, особливо тих, що характеризують його ділову активність діяльності.

Аналіз показників ділової активності ТОВ «Агро-Овен» проведемо в

таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ділової активності ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р., (+/-)
Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	1,459	1,767	1,300	1,528	1,198	-0,261
Фондовіддача, од	5,620	7,410	7,501	6,851	4,726	-0,894
Коефіцієнт оборотності обігових коштів, об	2,884	3,477	2,383	2,747	2,061	-0,823
Період обороту одного обігових коштів, дні	162	135	197	170	220	58
Коефіцієнт запасів оборотності (обороти)	7,615	13,851	6,817	7,079	5,936	-1,679
Період обороту одного запасів (днів)	62	34	68	66	76	15
Коефіцієнт дебіторської заборгованості оборотності (обороти)	30,962	25,240	20,668	16,142	10,416	-20,546
Період погашення заборгованості дебіторської (днів)	15	18	23	29	44	29
Період погашення заборгованості кредиторської (днів)	32	101	20	19	16	-16
Період циклу операційного (днів)	0,114	0,137	0,148	0,091	0,134	0,020
Коефіцієнт власного капіталу оборотності (оборотність)	92,340	59,280	88,920	82,080	86,240	-6,100

В 2020 році по відношенню до 2016 року фондовіддача зменшилась на 0,894 ця зміна є позитивною, це свідчить про те, що засоби праці на підприємстві використовуються ефективно.

Коефіцієнт оборотності коштів обігових в п'ятирічному періоді, що аналізується зменшився на 0,823 оборотів, це свідчить про падіння ефективності використання обігових коштів.

Коефіцієнт товарообігу характеризує швидкість руху товарно-

матеріальних цінностей з моменту їх надходження на склад підприємства до терміну їх передання у виробничий процес. Прискорення товарообігу свідчить про більш ефективне використання запасів і уповільнення - зниження продуктивності, отже за досліджуваний період коефіцієнт оборотності запасів ТОВ «Агро-Овен» зменшився і в 2020 році склав 5,936, це свідчить про падіння ефективності застосування на підприємстві запасів.

Коефіцієнт оборотності заборгованості дебіторської показує зниження (-20,564). При цьому період надходження коштів від боржників меншає.

На рисунку 2.5 зобразимо динаміку строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей за досліджуваний період .

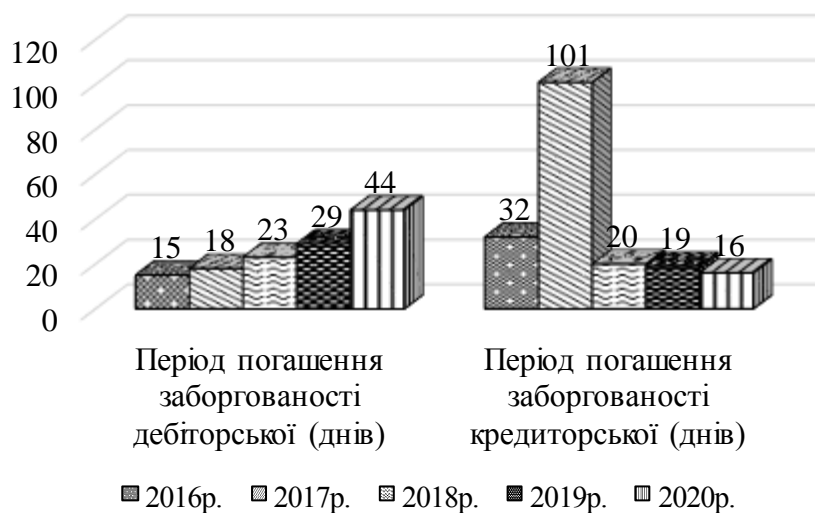

Рис. 2.5. Динаміка строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2021 рр.

Аналіз рисунку 2.5 свідчить про те, що в господарстві суми дебіторської заборгованості перевищували кредиторську в 2018-2020 роках, у 2016-2017 роках навпаки.

Аналіз показників рентабельності ТОВ «Агро-Овен» представлений у таблиці 2.10.

Таблиця 2.9

Показники рентабельності ТОВ «Агро-Овен» в динаміці, %

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р., (+/-)
Рентабельність за чистим прибутком капіталу (активів)	12,976	1,099	5,761	12,710	12,375	-0,601
Рентабельність капіталу власного	23,310	1,987	10,656	20,635	20,801	-2,509
Рентабельність фондів виробничих	34,954	3,297	20,513	40,171	36,564	1,610
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від реалізації	11,999	6,405	4,817	15,240	12,749	0,750
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від діяльності операційної	12,232	3,674	8,125	14,241	13,068	0,836
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком чистим	10,112	0,710	5,039	9,479	11,605	1,493

Рентабельність активів за чистим прибутком мала найбільше значення в 2016 році 12,976 %. Рентабельність власного капіталу найбільше значення також мала у 2016 році 23,310%, найнижче значення спостерігалось у 2017 році і складало 1,987 %. Рентабельність виробничих фондів щороку зростає, тому що сучасна сільськогосподарська техніка та технологічні лінії з обробки продукції мають високу технологічність, ефективність. І як наслідок, показник рентабельності реалізованої продукції за прибутком від збуту також є високим і має приріст у 2020 році.

Загалом отримані показники рентабельності підприємства свідчать про достатній рівень рентабельності ТОВ «Агро-Овен».

Динаміку рентабельності власного капіталу та рентабельності виробничих фондів й рентабельності реалізованої продукції за прибутком від збуту представлено на рисунку 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка рентабельності власного капіталу та рентабельності виробничих фондів ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 рр.

Аналіз рис. 2.6. свідчить про динаміку зростання рівня рентабельності досліджуваного підприємства з 2017 року. На нашу думку, організація діяльності підприємства на прибутковому рівні свідчить про професійність команди керівників ТОВ «Агро-Овен» на чолі з генеральним директором.

В умовах мінливого сьогодні менеджурська команда ТОВ «Агро-Овен» має контролювати ефективність виробництва та підвищувати показники ефективності в динаміці, збільшувати конкурентоспроможність продукції через розширення каналів збуту, підтримувати на високому рівні якість виробленої продукції, опікуватися активізацію підприємницьких ініціатив власної корпорації. Це підкреслює важливість ретельного контролю за усіма галузями господарської діяльності ТОВ «Агро-Овен». Відтак періодичний аналіз показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «АГРО-Овен» вважаємо головною співскладовою його успішного розвитку.

Показники ліквідності підприємства проаналізуємо в таблиці 2.10.

З таблиці видно, що величина поточного коефіцієнта ліквідності підтверджує необхідну кількість оборотних коштів задля погашення заборгованості на протязі року. Коефіцієнт ліквідності перевищує нормативні

значення, але по рокам він коливається - 2,998 в.п. в 2020 році, на що треба звернути увагу фінансовому директору.

Сутність коефіцієнта абсолютної ліквідності полягає в тому, наскільки у підприємства достатньо короткострокових зобов'язань які потребують погашення у скорочені терміни, без очікування надходжень заборгованості дебіторів.

Цей показник має тенденцію до зниження протягом періоду дослідження. У 2020 році порівняно з 2016 роком воно зменшилось на 0,732, це значення у 2016-2017 роках вище оптимального (0,2-0,3), а у 2018 та 2020 роках дещо недотягує, тому ТОВ «Агро-Овен» необхідно звернути увагу на це.

Таблиця 2.10

Показники ліквідності (платоспроможності) ТОВ «Агро-Овен» в динаміці

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 2020 р. до 2016 р., (+/-)
Коефіцієнт ліквідності поточної (коефіцієнт покриття)	4,021	2,834	3,517	29,075	2,998	-1,023
Коефіцієнт ліквідності швидкої	1,938	1,915	1,557	13,373	1,188	-0,750
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,862	0,235	0,112	1,859	0,131	-0,732
Співвідношення короткострокової дебіторської і заборгованості кредиторської	1,456	2,710	1,949	3,192	2,551	1,095

Співставлення короткострокової дебіторської заборгованості до кредиторської заборгованості за аналізований період збільшилося на 1,04 за порівняно з 2016 роком, що свідчить про можливість погашення кредиторів за рахунок боржників протягом 1 року.

2.3. Аналіз фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен»

Аналізуючи фінансову звітність будь-якого підприємства в обов'язковому порядку починають з аналізу балансу господарства. Для цього використовують методику горизонтального та вертикального аналізу.

Зроблені обчислення дозволили нам зробити такі висновки (табл. 2.11), а саме:

- відмічаємо приріст активів на 485501 тис. грн. або більш, ніж на 15,43 %, за рахунок значного збільшення (+47,53 %) оборотних активів та незначного приросту необоротних активів. В необоротних активах відмічається суттєвий приріст довгострокових інших фінансових інвестицій (+58,17%) та довгострокових біологічних активів (+27,22%). Оскільки підприємство активно розвивається, то відмічаємо приріст незавершених капітальних інвестицій за два роки на 6,87 %;

- структура оборотних коштів ТОВ «Агро-Овен» змінилась: виробничі запаси збільшилися 2019-2020 рр. на 132669 тис. грн (+46,34%). Приріст також у незавершеному виробництві (+83,20 %), у поточних біологічних активах (+58,11 %), приріст запасів більше, як в два рази, а це вплинуло на зниження оборотності підприємства. Одночасно, збільшилася сума в абсолютній та відносній величині дебіторської заборгованості за виданими авансами на 31624 тис. грн (+23,73 %), дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків +39523 тис. грн (+83,70 %), в 3,5 разів зросла дебіторська заборгованість з бюджетом. При цьому, нульові показники дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги свідчать про надійних контрагентів ТОВ «Агро-Овен». Гарним для підприємства є наявність грошових коштів та готівки на кінець календарних років – відповідно +53,36% та 4,64 %. Так сталося за рахунок зменшення шляхом розпродавання залишків готової продукції (-12581 тис.грн) та товарів на складі (-34 тис.грн).

Аналізуючи пасиви (табл. 2.12) в балансі ТОВ «Агро-Овен» хочеться відмітити, що у власному капіталі підприємства зміни в сторону збільшення

тільки у статті нерозподілений прибуток (+12,90 %).

Таблиця 2.11

Горизонтальний аналіз активу балансу
ТОВ «Агро-Овен» за 2019-2020 рр., тис. грн.

Активи	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
<i>Необоротні активи</i>				
Незавершені капітальні інвестиції	110214	117787	7573	106,87
Основні засоби, первинна вартість	2154173	2265715	111542	105,18
Основні засоби, кінцева вартість	1885127	1847713	-37414	98,02
Довгострокові біологічні активи	40037	50935	10898	127,22
Довгострокові інші фінансові інвестиції	81892	129529	47637	158,17
Інші необоротні активи	96737	110394	13657	114,12
Необоротні активи, всього	2214007	2256358	42351	101,91
<i>Оборотні активи</i>				
Запаси	286324	418993	132669	146,34
Виробничі запаси	102847	224086	121239	217,88
Незавершене виробництво	28901	52946	24045	183,20
Готова продукція	154253	141672	-12581	91,84
Товари	323	289	-34	89,47
Поточні біологічні активи	288484	456113	167629	158,11
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	133259	164883	31624	123,73
з бюджетом	5725	20138	14413	351,76
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	47219	86742	39523	183,70
Гроші та їх еквіваленти	43913	67344	23431	153,36
Готівка	151	158	7	104,64
Рахунки в банках	43762	67186	23424	153,53
Оборотні активи, всього	932285	1375435	443150	147,53
Активи, всього	3146292	3631793	485501	115,43

Таблиця 2.12

Горизонтальний аналіз пасиву балансу
ТОВ «Агро-Овен» за 2019-2020 рр., тис. грн.

Пасиви	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
<i>Власний капітал</i>				
Зареєстрований (пайовий) капітал	710	710	0	100,00
Капітал у дооцінках	729228	729228	0	100,00
Нерозподілений прибуток	1501019	1694657	193638	112,90
Власний капітал, всього	2230957	2424595	193638	108,68
<i>Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>				
Довгострокові кредити банку	320289	594710	274421	185,68
Інші довгострокові зобов'язання	6371	15738	9367	247,03
Довгострокові забезпечення	76312	85033	8721	111,43
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, всього	402972	695481	292509	172,59
<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Короткострокові кредити банків	38718	116246	77528	300,24
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	283418	255132	-28286	90,02
розрахунками з бюджетом	30110	23797	-6313	79,03
розрахунками зі страхування	3322	3998	676	120,35
розрахунками з оплати праці	12593	14934	2341	118,59
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	-	118	118	0,00
Поточні забезпечення	20656	24048	3392	116,42
Доходи майбутніх періодів	84008	33750	-50258	40,17
Інші поточні зобов'язання	39538	39694	156	100,39
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	512363	511717	-646	99,87
Пасиви, всього	3146292	3631793	485501	115,43

Таблиця 2.13

Вертикальний аналіз активу балансу
ТОВ «Агро-Овен» за 2019-2020 рр., тис. грн.

Активи	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на початок року	Частка у % до суми балансу на кінець року
<i>Необоротні активи</i>				
Незавершені капітальні інвестиції	110214	117787	3,50	3,24
Основні засоби, первинна вартість	2154173	2265715	68,47	62,39
Основні засоби, кінцева вартість	1885127	1847713	59,92	50,88
Довгострокові біологічні активи	40037	50935	1,27	1,40
Довгострокові інші фінансові інвестиції	81892	129529	2,60	3,57
Інші необоротні активи	96737	110394	3,07	3,04
Необоротні активи, всього	2214007	2256358	70,37	62,13
<i>Оборотні активи</i>				
Запаси	286324	418993	9,10	11,54
Виробничі запаси	102847	224086	3,27	6,17
Незавершене виробництво	28901	52946	0,92	1,46
Готова продукція	154253	141672	4,90	3,90
Товари	323	289	0,01	0,01
Поточні біологічні активи	288484	456113	9,17	12,56
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	133259	164883	4,24	4,54
З бюджетом	5725	20138	0,18	0,55
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	47219	86742	1,50	2,39
Гроші та їх еквіваленти	43913	67344	1,40	1,85
Готівка	151	158	0,00	0,00
Рахунки в банках	43762	67186	1,39	1,85
Оборотні активи, всього	932285	1375435	29,63	37,87
Активи, всього	3146292	3631793	100,00	100,00

Розділ «Довгострокові зобов'язання і забезпечення» має приріст по всім статтям: довгострокові кредити банку збільшилися до 594710 тис.грн в 2020 році (+85,68 %), інші довгострокові зобов'язання збільшилися в 2,47 разів, довгострокові забезпечення також збільшилися на 11,43 %. Господарство користується довгостроковими позиками задля розширення діяльності та оновлення машин та обладнання.

Розділ «Поточні зобов'язання і забезпечення» також насичений змінами, а саме збільшилась сума короткострокових кредитів банків на 77528 тис. грн (+200,34 %), а звідси й збільшення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування на 676 тис. грн (+20,35 %). На кінець року в останні два роки залишається поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці 14 934 тис. грн. на 01.01.2021 року, що перевищує попередній рік на 18,59 %.

Валюта балансу у 2020 році перевищила 2019 рік на 485 501 тис.грн.

Ціллю вертикального аналізу балансу є розкриття структури балансу в поточному й минулому періоді (табл. 2.13, 2.14).

Аналіз вертикального активу балансу ТОВ «Агро-Овен» показує наступне:

- відсоток оборотних активів в балансі підприємства у 2019-2020 рр. становить відповідно 29,63 та 37,87 %, по необоротним активам констатуємо зменшення 70,37 та 62,13 % відповідно. Зменшення по необоротним активам відбулося за рахунок зменшення вартості основних засобів у кінцевій вартості $59,92 - 50,88 = 9,04\%$;

- щодо оборотних активів, то збільшилися запаси на 2,44 %, виробничі запаси на 2,9 %, збільшення вартості поточних біологічних активів на 3,39 %, незначне збільшення у незавершеному виробництві на 0,54 % та по показникам видів дебіторської заборгованостей.

Щодо власного капіталу ТОВ «Агро-Овен», то маємо зменшення цього показника на 4,15 %, яке сталося через зниження капіталу у дооцінках (-3,1 %) та нерозподіленого прибутку (-1,05 %).

Таблиця 2.14

Вертикальний аналіз пасиву балансу
ТОВ «Агро-Овен» за 2019-2020 рр., тис. грн.

Пасиви	На початок року	На кінець року	Частка у % до суми балансу на початок року	Частка у % до суми балансу на кінець року
<i>Власний капітал</i>				
Зареєстрований (пайовий) капітал	710	710	0,02	0,02
Капітал у дооцінках	729228	729228	23,18	20,08
Нерозподілений прибуток	1501019	1694657	47,71	46,66
Власний капітал, всього	2230957	2424595	70,91	66,76
<i>Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>				
Довгострокові кредити банку	320289	594710	10,18	16,38
Інші довгострокові зобов'язання	6371	15738	0,20	0,43
Довгострокові забезпечення	76312	85033	2,43	2,34
Довгострокові зобов'язання і забезпечення, всього	402972	695481	12,81	19,15
<i>Поточні зобов'язання і забезпечення</i>				
Короткострокові кредити банків	38718	116246	1,23	3,20
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	283418	255132	9,01	7,02
розрахунками з бюджетом	30110	23797	0,96	0,66
розрахунками зі страхування	3322	3998	0,11	0,11
розрахунками з оплати праці	12593	14934	0,40	0,41
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	0	118	0	0,0032
Поточні забезпечення	20656	24048	0,66	0,66
Доходи майбутніх періодів	84008	33750	2,67	0,93
Інші поточні зобов'язання	39538	39694	1,26	1,09
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	512363	511717	16,28	14,09
Пасиви, всього	3146292	3631793	100,00	100,00

За рахунок збільшення кредитування на строк 5 і більше років на 6,2 %,

збільшилися довгострокові зобов'язання і забезпечення на 6,34 %.

В структурі балансу поточні зобов'язання та забезпечення на кінець 2019-2020 років становлять 16,28 та 14,09 % відповідно. Слід відмітити зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1,99 %. Заборгованість з оплати праці на кінець звітного періоду становить на рівні 0,40-0,41 % у 2019-2020 роках.

Отже, горизонтальний та вертикальний аналізи ТОВ «Агро-Овен» показують, у підприємства відношення необоротних активів до оборотних у 2019 році 70,37:29,63, а у 2020 році – 62,13:37,87 і є наближеним до оптимального. Це підтверджують значення показників фінансової стійкості та ліквідності, що представлені у розділі 2.2.

Висновки до розділу 2

1. Переважно у всьому досліджуваному періоді підсумок товарної продукції ТОВ «Агро-Овен» має тенденцію до збільшення (+358,31 %). В 2018 році чистий дохід від продукції рослинництва має найбільше значення в всьому періоді дослідження, а саме 68,22 %, після чого зменшився до 12,57 %, віддаючи перевагу продукції тваринництва 87,43% у 2019 році.

2. Коефіцієнт фінансової незалежності за досліджуваний період зменшився на 0,010 на і в 2020 році складав 0,597. Це зменшення незначне натякає про те, що господарство в змозі виконати зовнішні зобов'язання використавши власні активи та підкреслює автономність від позичальників.

3. Рентабельність активів за чистим прибутком мала найбільше значення в 2016 році 12,976 %. Рентабельність власного капіталу найбільше значення також мала у 2016 році 23,310%, найнижче значення спостерігалось у 2017 році і складало 1,987 %. Рентабельність виробничих фондів щороку зростає, тому що сучасна сільськогосподарська техніка та технологічні лінії з обробки продукції мають високу технологічність, ефективність. І як наслідок, показник рентабельності реалізованої продукції за прибутком від

збуту також є високим і має приріст у 2020 році.

4. Структура оборотних коштів ТОВ «Агро-Овен» змінилась: виробничі запаси збільшилися 2019-2020 рр. на 132669 тис. грн (+46,34%). Приріст також у незавершеному виробництві (+83,20 %), у поточних біологічних активах (+58,11 %), приріст запасів більше, як в два рази, а це вплинуло на зниження оборотності підприємства. Одночасно, збільшилася сума в абсолютній та відносній величині дебіторської заборгованості за виданими авансами на 31624 тис. грн (+23,73 %), дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків +39523 тис. грн (+83,70 %), в 3,5 разів зросла дебіторська заборгованість з бюджетом.

5. Горизонтальний та вертикальний аналізи ТОВ «Агро-Овен» показують, у підприємства відношення необоротних активів до оборотних у 2019 році 70,37:29,63, а у 2020 році – 62,13:37,87 і є наближеним до оптимального. Це підтверджують значення показників фінансової стійкості та ліквідності, що представлені у розділі 2.2.

6. В структурі балансу поточні зобов'язання та забезпечення на кінець 2019-2020 років становлять 16,28 та 14,09 % відповідно. Слід відмітити зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1,99 %. Заборгованість з оплати праці на кінець звітного періоду становить на рівні 0,40-0,41 % у 2019-2020 роках.

7. Оцінка організаційно-економічного становища господарства свідчить про те, що в ТОВ «Агро-Овен» здійснюється рентабельна сільськогосподарська діяльність, спрямовано досягненню найкращих виробничо-фінансових результатів в умовах ринкового сьогодення.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

3.1. Прогнозний баланс як елемент удосконалення фінансової звітності

В цілях підвищення показників фінансової стійкості натеper та в майбутньому, а одночасно задля підтримання нормативів ліквідності господарства рекомендовано складати прогнозний баланс для оптимізації активів підприємства. Розуміння прогнозованих залишків статей балансу дозволить вдосконалити аналіз фінансової звітності ТОВ «Агро-Овен», що в свою чергу збільшить прибутки та ефективність використання його ресурсів.

В основу прогнозного балансу покладено систему планових розрахунків за усіма показниками виробничо-фінансової діяльності, оцінку в динаміці за окремими статтями балансу та їхні співвідношення.

Спочатку проаналізуємо баланс попереднього звітного періоду, щоб визначитися з резервами його удосконалення. Нам потрібна величина робочого капіталу, який ми застосовували аналізуючи забезпечення оборотних активів щодо джерел фінансування.

Також намагатимемося надати прогноз щодо довгострокових та поточних зобов'язань в прогнозованому балансі, але одночасно дотримуючися виконання нормативів ліквідності господарства

Початкові дані для прогнозованого балансу активів і пасивів ТОВ «Агро-Овен» акумулюємо у таблицю 3.1.

Прогнозовані показники ми отримаємо виконавши розрахунки нижче.

Спершу визначимось з середньорічним темпом зростання чистого доходу за п'ять років, за допомогою середньої геометричної:

$$T1 = 2017р./2016р. * 100\% = (2122776/1688737)*100\% = 125,702\%;$$

$$T2 = 2018р./2017р. * 100\% = (2067844/2122776)*100\% = 97,412\%;$$

$$T3 = 2019р./2018р. * 100\% = (2334940/2067844)*100\% = 112,917\%;$$

$$T4 = 2020\text{р.}/2019\text{р.} * 100\% = (2415153/2334940)*100\% = 103,435\%;$$

$$\text{Тр. чистого доходу} = 109,87\% = 1,10.$$

Таблиця 3.1

Вихідні дані показників для удосконаленого балансу

ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	1688737	2122776	2067844	2334940	2415153
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1521135	1699052	1648425	1775763	1985236
Запаси, тис. грн.	254323	273550	311021	286324	418993
Валюта балансу, тис. грн.	1476687	1583648	1938557	3146292	3631793

В плані на 2021 році чистий дохід підвищеться, ніж у 2020 році.

Показник становитиме:

$$2415153 \times 1,10 = 2656668,3 \text{ тис.грн.}$$

Аналогічний темп зростання буде й по собівартості:

$$1985236 \times 1,10 = 2183759,6 \text{ тис.грн.}$$

Розрахуємо середній темп зростання валюти балансу використавши темп зростання валюти балансу в геометричній прогресії за досліджуваний період:

$$T1 = 2017\text{р.}/2016\text{р.} * 100\% = (1583648/1476687)*100\% = 107,243\%;$$

$$T2 = 2018\text{р.}/2017\text{р.} * 100\% = (1938557/1583648)*100\% = 122,411\%;$$

$$T3 = 2019\text{р.}/2018\text{р.} * 100\% = (3146292/1938557)*100\% = 162,301\%;$$

$$T4 = 2020\text{р.}/2019\text{р.} * 100\% = (3631793/3146292)*100\% = 115,431\%;$$

$$\text{Тр. валюти балансу} = 126,85\% = 1,27.$$

Розрахуємо прогнозне значення валюти балансу на 2021 р. :

$$3631793 \times 1,27 = 4612377,11 \text{ тис.грн.}$$

Процент оборотних активів у відсотках у валюті балансу за 2020рік:

$$1476687/3631793 \times 100\% = 41\%.$$

Прогнозний показник оборотних активів становить:

$$4612377,11 \times 0,41 = 1891074,62 \text{ тис.грн.}$$

Відсоток необоротних активів відносно валюти балансу за 2021 рік:

$$4612377,11 - 1891074,62 = 2721302,49 \text{ тис.грн.}$$

$$2721302,49 / 4612377,11 \times 100\% = 59 \%$$

Прогнозний показник необоротних активів становить:

$$4612377,11 - 1891074,62 = 2721302,49 \text{ тис.грн.}$$

В оборотних активах бажано, щоб середньорічна вартість запасів у 2021 році зростала не перевищуючи темпи зростання запланованого чистого доходу, а саме:

$$418993 \times 1,10 = 460892,3 \text{ тис. грн.}$$

Після цього, залишається грошовим коштам й дебіторській заборгованості, наступне:

$$1891074,62 - 460892,3 = 1430182,32 \text{ тис. грн.}$$

Щоб забезпечити бажану фінансову стійкість підприємству потрібно, щоб сума власного капіталу і довгострокових зобов'язань дорівнювали сумі необоротних активів та запасів. Тобто:

$$2721302,49 + 460892,3 = 3182194,79 \text{ тис. грн.}$$

Поточні зобов'язання будуть сформовані:

$$4612377,11 - 3182194,79 = 1430182,32 \text{ тис. грн.}$$

В активі балансу розрахуємо суму грошових коштів та їх еквівалентів, задля підтримання міні позиції абсолютної ліквідності (показник коефіцієнта абсолютної ліквідності за нормативом - 0,2):

$$0,2 \times 1430182,32 = 286036,46 \text{ тис.грн.}$$

Звідси дебіторська заборгованість дорівнює:

$$1430182,32 - 286036,46 = 1144145,86 \text{ тис.грн.}$$

Визначимо суму кредиторської заборгованості серед поточних зобов'язань, але спершу знайдемо період обороту дебіторської заборгованості. За даними підприємства:

$$360 \times 1144145,86 / 2656668,3 = 155 \text{ дні.}$$

На підставі цього міні період обороту кредиторської заборгованості буду 156 днів. У цих умовах (міні період обороту КЗ та собівартість на 2021 р.) сума кредиторської заборгованості становить:

$$156 \times 2183759,6 / 360 = 946295,83 \text{ тис.грн.}$$

Відтак, сума короткострокових кредитів банку в складі поточних зобов'язань має бути:

$$1430182,32 - 946295,83 = 483886,49 \text{ тис.грн.}$$

Для визначення суми власного капіталу приймемо умову 50% із загальної суми фінансових ресурсів господарства. Сума власних коштів дорівнює:

$$0,5 \times 2656668,3 = 1328334,15 \text{ тис.грн.}$$

Тоді потреба у довгострокових позиках становитиме:

$$3182194,79 - 1328334,15 = 1853860,64 \text{ тис.грн.}$$

Після розрахунку показників задля складення прогнозного балансу підприємства, прогнозний баланс реформування активів ТОВ «Агро-Овен» зведемо в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозний баланс ТОВ «Агро-Овен» станом
на 01.01.2022 р., тис. грн.

Актив		Пасив	
Необоротні активи	2721302,49	Власний капітал	1328334,15
Оборотні активи, в т.ч.	1891074,62	Довгострокові зобов'язання	1853860,64
- запаси	460892,3	Поточні зобов'язання, в т.ч.	1430182,32
- грошові кошти	286036,46	- короткострокові кредити банків	483886,49
- дебіторська заборгованість	1144145,86	- кредиторська заборгованість	946295,83
Баланс	4612377,11	Баланс	4612377,11

Таким чином, використовуючи доволі прості розрахунки нас переконують висновки про те, що отриманий прогнозний баланс на 2022 р.

дозволить підтримувати показники нормальної фінансової стійкості та нормативів ліквідності підприємства.

Запропонована методика прогнозування статей балансу на підставі показників фінансової звітності дозволить підвищувати рівень фінансової стабільності підприємства.

На нашу думку, вагоме значення полягає в комплексному підході до прогнозування джерел фінансування підприємства й структурне розташування фінансових ресурсів у власних статтях активів та пасивів балансу.

3.2. Моделі ймовірності банкрутства як елемент аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства

Існуючий етап розвитку бізнесу в Україні передбачає застосування моделей ймовірності банкрутства як елементу аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства. Для будь-якого підприємства представляється інтерес до інформації про міру вірогідності банкрутства. Менеджменту підприємства важливо своєчасно впізнати та виявити загрозові результати його фінансової діяльності. Також важливим є реальна оцінка їхнього масштабу, задля попередження фінансового падіння підприємства. В наш час така вчасна інформація постає життєво необхідною кожному керівнику, власнику підприємства.

Розрахунки цього підрозділу дозволять визначити ймовірність банкрутства підприємства й винайти фактори, які заважають розвитку підприємства ТОВ «Агро-Овен».

Запропоновані моделі, принаймні, радимо застосовувати тільки як додаткові методи аналізу підприємств. Цілком покдатися на їхні висновки ми вважаємо нерозумним і небезпечним.

1. Здійснено розрахунки моделі Альтмана у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Динаміка коефіцієнтів Альтмана в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
А	0,2912	0,112	0,5936	0,112	0,0224
В	0,2576	0,056	0,0448	0,0112	0,0448
С	1,1424	0,6496	0,5824	0,6048	0,9184
Д	0,7728	1,9152	1,344	0,9408	1,4448
Е	1,3664	0,784	0,6944	0,728	1,0976

Результат розрахунку моделі Альтмана для 2016-2020 років.

$$Z_{2016} = 0,717 * 0,2912 + 0,847 * 0,2576 + 3,107 * 1,1424 + 0,42 * 0,7728 + 0,995 * 1,3664 = 4,556.$$

Отримане значення Z свідчить, що ймовірність банкрутства ТОВ «Агро-Овен» є низькою, оскільки показник $Z > 3,00$. У підприємства наявні довгострокові зобов'язання, майже однакова сукупність поточних зобов'язань та велика сума та приріст вартості активів.

$$Z_{2017} = 0,717 * 0,112 + 0,847 * 0,056 + 3,107 * 0,6496 + 0,42 * 1,9152 + 0,995 * 0,784 = 2,58.$$

У 2017 році банкрутство неможливе, хоча показник менше, ніж в 2016 році, Фінансовий стан підприємства відповідає умовам ринку. Збільшилися поточні зобов'язання в динаміці.

$$Z_{2018} = 0,717 * 0,5936 + 0,847 * 0,0448 + 3,107 * 0,5824 + 0,42 * 1,344 + 0,995 * 0,6944 = 3,985.$$

Підприємство утримує фінансовий стан на високому рівні, продовжується розширення переробного напрямку.

$$Z_{2019} = 0,717 * 0,112 + 0,847 * 0,0112 + 3,107 * 0,6048 + 0,42 * 0,9408 + 0,995 * 0,728 = 3,088;$$

Вірогідність банкрутства є відсутньою, оскільки підприємство підтримує стійкий фінансовий стан.

$$Z_{2020} = 1,2 * 0,0224 + 1,4 * 0,0448 + 3,3 * 0,9184 + 0,6 * 1,4448 + 1,0 * 1,0976 = 4,556.$$

1,0976 = 3,96.

Показник 2020 року підтвержує вірну стратегію розвитку успішного підприємства.

2. Проведемо діагностику платоспроможності за моделлю Конана і Гольдера.

Таблиця 3.4

Динаміка показників діагностики відповідно до умов моделей Конана й Гольдера в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	0,176	0,099	0,154	0,055	0,033
X2	1,408	1,496	1,243	1,111	1,21
X3	0,715	1,386	1,243	1,133	0,737
X4	0,66	2,629	2,629	9,658	5,489
X5	0,66	0,011	0,0099	0,132	0,429

Обчислемо показники діагностики платоспроможності Конана й Гольдера в ТОВ «Агро-Овен»:

$$Z_{2016} = 0,16 * 0,176 - 0,22 * 1,408 + 0,87 * 0,715 + 0,1 * 0,66 - 0,24 * 0,66 = 1,385;$$

$$Z_{2017} = 0,16 * 0,099 - 0,22 * 1,496 + 0,87 * 1,396 + 0,1 * 2,629 - 0,24 * 0,011 = 1,228;$$

$$Z_{2018} = 0,16 * 0,154 - 0,22 * 1,24 + 0,87 * 1,243 - 0,1 * 2,629 - 0,24 * 0,0099 = 1,965;$$

$$Z_{2019} = 0,16 * 0,055 - 0,22 * 1,111 + 0,87 * 1,133 - 0,1 * 9,658 - 0,24 * 5,489 = 1,345;$$

$$Z_{2020} = 0,16 * 0,033 - 0,22 * 1,21 + 0,87 * 0,737 - 0,1 * 5,489 - 0,24 * 0,429 = 1,711.$$

Розрахунки доводять, що підприємству не загрожує банкрутство.

3. Розрахуємо ймовірність банкрутства використовуючи модель Ліса.

Таблиця 3.5

Динаміка коефіцієнтів Ліса в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	0,3842	0,3051	0,452	0,5085	0,4701
X2	0,339	0,0226	0,0226	0,0339	0,0452
X3	0,0565	0,0147	0,0339	0,0565	0,1017
X4	0,7797	1,9323	1,356	0,9492	1,4577

Здійснено обчислення ймовірності банкрутства ТОВ «Агро-Овен» за 2016-2020 роки:

$$Z_{2016} = 0,063 * 0,3842 + 0,092 * 0,339 + 0,057 * 0,0565 + 0,001 * 0,7797 = 0,059;$$

$$Z_{2017} = 0,063 * 0,3051 + 0,092 * 0,0226 + 0,057 * 0,0147 + 0,001 * 1,9323 = 0,064;$$

$$Z_{2018} = 0,063 * 0,452 + 0,092 * 0,0226 + 0,057 * 0,0339 + 0,001 * 1,356 = 0,072;$$

$$Z_{2019} = 0,063 * 0,5085 + 0,092 * 0,0339 + 0,057 * 0,0565 + 0,001 * 0,9492 = 0,062;$$

$$Z_{2020} = 0,063 * 0,4701 + 0,092 * 0,0452 + 0,057 * 0,1017 + 0,001 * 1,4577 = 0,044.$$

В ТОВ «Агро-Овен» динаміка даного показника в 2016-2020 роках поступово збільшується та значно перевищує пороговий коефіцієнт – вірогідність банкрутства відсутня.

4. Обчислення ймовірності банкрутства використовуючи коефіцієнт Таффлера.

Про що говорять розрахунки показників за 5 років:

$$Z_{2016} = 0,53 * 1,568 + 0,13 * 0,6496 + 0,18 * 0,1792 + 0,16 * 0,1008 = 0,354;$$

$Z_{2017} = 0,53 * 0,3024 + 0,13 * 0,8288 + 0,18 * 0,1904 + 0,16 * 0,056 = 0,154;$

$Z_{2018} = 0,53 * 0,5936 + 0,13 * 1,0416 + 0,18 * 0,0896 + 0,16 * 0,0448 = 0,099;$

$Z_{2019} = 0,53 * 0,084 + 0,13 * 0,9184 + 0,18 * 0,224 + 0,16 * 0,0112 = 0,089;$

$Z_{2020} = 0,53 * 0,0448 + 0,13 * 1,176 + 0,18 * 0,1568 + 0,16 * 0,0448 = 0,122.$

Таблиця 3.6

Коефіцієнти Таффлера в ТОВ «Агро-Овен» в динаміці в 2016-2020 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	1,568	0,3024	0,5936	0,084	0,0448
X2	0,6496	0,8288	1,0416	0,9184	1,176
X3	0,1792	0,1904	0,0896	0,224	0,1568
X4	0,1008	0,056	0,0448	0,0112	0,0448

Ймовірність банкрутства, розраховано по коефіцієнтам Таффлера в ТОВ «Агро-Овен» показуює, що в 2016-2020 роках менеджмент підприємства успішно виконує поточні та стратегічні завдання, відводячи підприємство від банкрутства.

5. Коефіцієнт прогнозу ймовірності банкрутства ТОВ «Агро-Овен».

Таблиця 3.7

Коефіцієнти прогнозування ймовірності банкрутства

ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2020 роках

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	2,76	1,817	2,093	2,53	2,0355
X2	0,874	0,4025	0,092	0,253	0,046

Обчислимо коефіцієнти прогнозування ймовірності банкрутства за даними ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2020 роках:

$$Z_{2016} = -0,3847 - 1,0736 * 2,76 + 0,579 * 0,874 = -2,842;$$

$$Z_{2017} = -0,3847 - 1,0736 * 1,817 + 0,579 * 0,4025 = -1,754;$$

$$Z_{2018} = -0,3847 - 1,0736 * 2,093 + 0,579 * 0,092 = -1,639;$$

$$Z_{2019} = -0,3847 - 1,0736 * 2,53 + 0,579 * 0,253 = -2,342;$$

$$Z_{2020} = -0,3847 - 1,0736 * 2,0355 + 0,579 * 0,046 = -2,186.$$

Розраховані показники Z дозволяють зробити висновок, що в періоді 2016-2020 роках вірогідність банкрутства є найнижчою.

б. П'ятифакторна дискримінантна модель (вчених Сайфуліна Р.С. й Кадикова Г.Г.).

Таблиця 3.8

Коефіцієнти дискримінантної п'ятифакторної моделі
в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	0,8664	0,399	0,0912	0,2508	0,0456
X2	2,736	1,8012	2,0748	2,508	2,0178
X3	2,85	1,0488	1,0716	1,3452	1,653
X4	7,068	3,8304	7,6608	3,1464	6,6348
X5	0,6498	0,0798	0,0912	0,0342	0,0798

Наведемо розрахунок дискримінантної п'ятифакторної моделі ТОВ «Агро-Овен» по рокам:

$$Z_{2016} = 2 * 0,8664 + 0,1 * 2,736 + 0,08 * 2,85 + 0,45 * 7,068 + 0,6498 = 3,562;$$

$$Z_{2017} = 2 * 0,399 + 0,1 * 1,8012 + 0,08 * 1,0488 + 0,45 * 3,8304 + 0,0798 = 2,958;$$

$$Z_{2018} = 2 * 0,0912 + 0,1 * 2,0748 + 0,08 * 1,0716 + 0,45 * 7,6608 + 0,0912 = 3,133;$$

$$Z_{2019} = 2 * 0,2508 + 0,1 * 2,508 + 0,08 * 1,3452 + 0,45 * 3,1464 + 0,0342 = 2,963;$$

$$Z_{2020} = 2 * 0,0456 + 0,1 * 2,0178 + 0,08 * 1,653 + 0,45 * 6,6348 + 0,0798 = 2,954.$$

Фінансовий стан ТОВ «Агро-Овен» є добрим.

7. Універсальна дискримінантна функція.

Таблиця 3.9

Коефіцієнти універсальної дискримінантної функції

ТОВ «Агро-Овен» в динаміці

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	0,4746	0,0226	0,0170	0	0
X2	1,9323	3,051	2,5086	2,0679	2,5877
X3	0,2599	0,0565	0,0452	0,01695	0,0475
X4	0,2599	0,0904	0,0904	0,0339	0,0565
X5	0,226	0,3164	0,339	0,452	0,2825
X6	1,1526	0,6554	0,5876	0,6102	0,9266

Обчислимо Z-показники по рокам використовуючи універсальну дискримінантну функцію ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2020 роках:

$$Z_{2016} = 1,5 * 0,4746 + 0,08 * 1,9323 + 10 * 0,2599 + 5 * 0,2599 + 0,3 * 0,226 + 0,1 * 1,1526 = 4,09;$$

$$Z_{2017} = 1,5 * 0,0226 + 0,08 * 3,051 + 10 * 0,0565 + 5 * 0,0904 + 0,3 * 0,3164 + 0,1 * 0,6554 = 3,56;$$

$$Z_{2018} = 1,5 * 0,0170 + 0,08 * 2,5086 + 10 * 0,0452 + 5 * 0,0904 + 0,3 * 0,339 + 0,1 * 0,5876 = 2,89;$$

$$Z_{2019} = 0,08 * 2,0679 + 10 * 0,01695 + 5 * 0,0339 + 0,3 * 0,452 + 0,1 * 0,6102 = 3,89;$$

$$Z_{2020} = 0,08 * 2,5877 + 10 * 0,0475 + 5 * 0,0565 + 0,3 * 0,2825 + 0,1 * 0,9266 = 3,57.$$

Банкрутство ТОВ «Агро-Овен» у 2016-2020 роках не загрожує.

8. Коефіцієнт Бівера. В розрахунку задіяна лише одна змінна величина, хоча результат спирається на числове значення.

Таблиця 3.10

Коефіцієнти Бівера в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Z	0,5591	0,3081	0,0228	0,2282	0,0079

В ТОВ «Агро-Овен» баланс в період з 2016 року по 2020 рік є задовільним.

9. Модель Спрінгейта, в основу якої покладено аналіз впливу 19 фінансових показників.

Таблиця 3.11

Коефіцієнти за моделлю Спрінгейта в ТОВ «Агро-Овен»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
X1	0,2925	0,1125	0,59625	0,1125	0,01125
X2	0,2475	0,05625	0,045	0,01125	0,045
X3	1,575	0,05625	0,6075	0,0675	0,3375
X4	1,1475	0,6525	0,585	0,6075	0,9225

Обчислимо коефіцієнти за моделлю Спрінгейта в ТОВ «Агро-Овен» в 2016-2020 роках:

$$Z_{2016} = 1,03 * 0,2925 + 3,07 * 0,2475 + 0,66 * 1,575 + 0,4 * 1,1475 = 1,744;$$

$$Z_{2017} = 1,03 * 0,1125 + 3,07 * 0,05625 + 0,66 * 0,05625 + 0,4 * 0,6525 = 0,901;$$

$$Z_{2018} = 1,03 * 0,59625 + 3,07 * 0,045 + 0,66 * 0,6075 + 0,4 * 0,585 = 1,058;$$

$$Z_{2019} = 1,03 * 0,1125 + 3,07 * 0,1125 + 0,66 * 0,0675 + 0,4 * 0,6075 = 1,623;$$

$$Z_{2020} = 1,03 * 0,01125 + 3,07 * 0,045 + 0,66 * 0,3375 + 0,4 * 0,9225 = 1,236.$$

ТОВ «Агро-Овен» банкрутом не є (Z перевищує 0,862). В балансі підприємства відсутні показники, які провокують банкрутство підприємства.

10. Модель діагностики банкрутства для сільськогосподарських підприємств.

Обчислимо, чи існує можливість відновлення платоспроможності.

$$K_B = K_{Bn} + 6 / T (K_{Bk} - K_{Bn}) / 2. \quad (3.1)$$

$$K_{B2016} = 12,45 + 6 / 12(13,26-12,45)/2 = 1,45$$

$$K_{B2017} = 9,43 + 6 / 12 (10,15-9,43) / 2 = 1,12.$$

$$K_{B2018} = 6,58 + 6 / 12 (9,56 - 6,58) / 2 = 1,51.$$

$$K_{B2019} = 9,11 + 6 / 12 (10,03 - 9,11) / 2 = 2,03.$$

$$K_{Bn2020} = 8,13 + 6 / 12 (9,99 - 8,13) / 2 = 2,18.$$

Значення коефіцієнта відновлення платоспроможності перевищує 1 в періоді 2016-2020 років, тому реальний стан підприємства має стійку платоспроможність.

Проведене дослідження за різними методиками та моделями банкрутства свідчить про відсутність ймовірності банкрутства ТОВ «Агро-Овен» та доводить реальність показників фінансової звітності й стійке фінансове становище підприємства.

3.3. Вдосконалення аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства в контексті фінансової стійкості

Історична еволюція складання звітності дає змогу науковцям-дослідникам скласти періодизацію формування української звітності, при цьому виокремивши головні моменти їхнього розвитку та специфічні їх особливості. Науковці довели щільний уязку між соціально-економічними умовами господарювання країни та методами складання фінансової звітності та ведення бухгалтерського обліку. На підставі цього встановлено місце і роль звітності на окремому етапі, вивчаються різниці, які віддзеркалюються в структурі та змісті форм. Висновок полягає в тому, що у будь-які часи

з'являються ті, яким потрібна економічна та фінансова інформація. Звітність є засобом загального відображення підсумків діяльності господарства. Звітність – джерело отримання інформаційних ресурсів для менеджерів усіх ланок.

Якісний менеджмент забезпечує успішний розвиток усякого підприємства та на пряму залежить від повноти та якості інформації, що була проаналізована. Все це співвідноситься з розкриттям показників фінансової звітності. Тому фінансова звітність є базою з прийняття менеджерських рішень та є мірилом їхньої ефективності. Фінансова звітність посідає важливе місце у управлінні будь-якого підприємства.

Наукова література включає численні тлумачення та похідні цієї категорії. В українських та іноземних виданнях надані різні визначення поняття «фінансова звітність».

Ми вбачаємо наступне визначення «фінансова звітність як сукупність форм згрупованої й узагальненої інформації, що розкриває фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітний період». Прописане визначення фінансової звітності дозволяє будь-яку форму привести до «єдиного знаменника» під дахом однозначної цілі.

Розмежовують поняття «бухгалтерська звітність» та «фінансова звітність». Фінансова звітність входить у склад бухгалтерської. В разі необхідності користувачів бухгалтерська звітність взмозі розкрити додатково потрібні об'єкти обліку чи будь-які види діяльності підприємства. Зазначена комерційна інформація не показана у фінансовій звітності задля нерозголошення даних. Фінансова звітність як частка бухгалтерської звітності достеменно прописана та вказані строки подання.

Існує ще одна частка бухгалтерської звітності, в якій відсутні описані вище обмеження та певні правила. Регламентування щодо надання цієї інформації відсутнє, оскільки формується згідно з вимогами менеджерів підприємства. Методика створення форм фінансової звітності, а також їхня структура має численні недоліки, які потребують виключення.

Фінансова звітність змінювала свою назву, змінювалась структура її розділів, уточнювалися певні статті, вносилися пропозиції. Доречі деякі статті вилучалися взагалі, інші доповнювалися – усі це заради вдоволення потреб аналізу.

Звіті про фінансові результати дозволяє розподілити доходи і витрати за видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова й надзвичайна. Науковці вважають, що величини ПДВ, акцизного збору й будь-які непрямі податки не відносяться до доходів. Ми погоджуємося з тим, що пропонується у статті «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» вказувати доходи за мінусом описаних вище податків. Разом з цим бажано було б відкорегувати назву цієї статті, через виключення терміну «виручка», а залишити «Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт і послуг)».

Розглядаючи методику створення «Звіту про рух грошових коштів» виявило трудомістке його заповнення. Причина полягає в тому, що використовується непрямий метод заповнення розділу 1 «Звіту про рух грошових коштів» «Рух коштів у результаті операційної діяльності». Через це лівова частка уваги зосереджена не на аналізуванні даних, що надійшли чи отримали, а на пошуці та оброблянні первинної інформації, що потрібна для його складання. Таким чином, пропонуємо кардинально оновлену форму Звіту, в якій доведена доцільність застосування прямого методу задля констатації надходжень й видатків грошей від операційної, інвестиційної й фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств. Усі це надасть полегшення у складанні Звіту, дозволить контролювати суми надходжень і витрат коштів за видами діяльності та змістом здійснених платежів.

Фінансова звітність має у своєму арсеналі додатки з метою максимального відображення інформації на мікро- та макрорівнях. В додатках деталізуються певні види діяльності сільськогосподарського підприємства. Додатки допомагають винайти резерви фінансово-економічного розвитку підприємства в поточному періоді та спланувати шляхи на перспективу.

Зауважимо, що додатки передбачаються виключно для сільськогосподарських підприємств, тому що це необхідно для розкриття та уточнення й аналізу важливих економічних та фінансових показників їхньої діяльності.

Аналіз фінансової звітності проводять на внутрішньогосподарському рівні та залучаючи незалежних аудиторів.

Комп'ютеризація аудиту – це реалії та необхідність сьогодення. Однак даний аспект є складним, тому що вбачає розробку комп'ютерних систем для контролю враховуючи потреби економіки. В наш час науковою спільнотою створено достатньо теоретичних рішень в галузі комп'ютеризації контролю. Проте мінливе ринкове середовище потребує постійного перегляду бази автоматизації прийомів та способів його проведення. Аудиторська практика та мінлива законодавча база висуває конкретні пропозиції з удосконалення систем автоматизації аудиту. Наразі визначальними інструментами аудитора є: загальновідомі табличні редактори, бухгалтерські й аналітичні програми.

Розглянувши праці науковців-дослідників спробуємо визначити головні затримуючі фактори, які стримують запровадження комп'ютерних технологій в хід здійснення аудиту, а саме: обмежуються професійні судження аудиторів; численні ризики, які притаманні комп'ютерним системам обробки даних; й головне – високотрудомісткі етапи опрацювання аудиторського програмного забезпечення, що й підвищує собівартість комп'ютерних програм.

Розглянемо переваги комп'ютерної обробки фінансового-економічної інформації замовника, порівнюючи з традиційними методами обробки інформації:

- зростання ефективності праці аудитора (зниження витрат на перевірку, зменшення об'єму даних, які підлягають ручній обробці);
- збільшення можливостей аудиту, що збільшує число проведених аудиторських дій над суттєвими статтями;
- зменшення ризику аудитора, який пов'язує з вибірковими

перевірками;

- зрозумілість документального оформлення процесу та висновків аудиту.

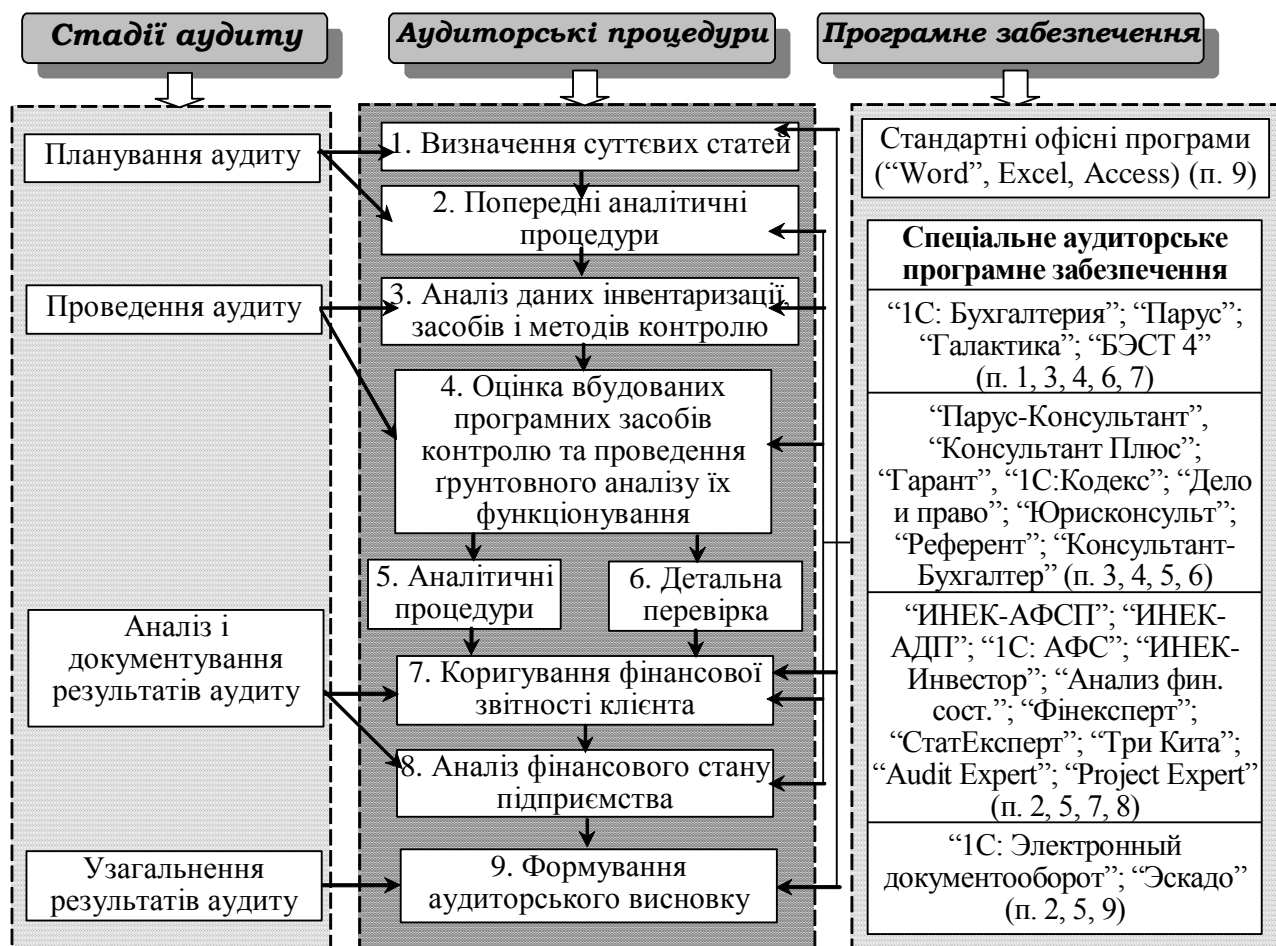

Рис. 3.1. Черговість здійснення аудиту балансу в умовах комп'ютерного середовища

Джерело [84]

Український ринок комп'ютерних технологій насичений спеціалізованими програмними продуктами, що дозволяють значно автоматизувати дії аудиту фінансової звітності. Щоб полегшити вибір аудиторами сукупності програмного забезпечення дій аудиту необхідно володіти поступовими кроками впровадження використовуючи всілякі типи програмного забезпечення, обираючи при цьому певні методичні прийоми контролю, задля ефективнішої реалізації у комп'ютерній сфері (рис. 3.1).

Впровадження аудиторських дій в комп'ютерне середовище здійснюється за допомогою усіляких видів програмних продуктів через проведення логічних розрахунків, з обов'язковим роздрукуванням узагальнених форм поточних аудиторських документів; використовуючи нормативно-правову довідкову базу в електронному вигляді; здійснення запитів у електронні бази інформації; перевірка необхідних розрахунків, в процесі здійснення різними ділянками обліку; створення реєстрів бухгалтерського обліку та додаючого балансу, використовуючи електронної бази інформації замовника; здійснення узагальненого аналізу про фінансовий стан замовника. Комунікаційні взаємовідносини аудитора та комп'ютерної програми відбуваються на базі існуючого алгоритму дій.

Запроваджені на практиці контрольні аудиторські процедури в комп'ютерній сфері підтвердили ефективність наступних прийомів контролю, а саме «алгоритмічний контроль, рахунковий контроль з отриманням контрольних підсумків, балансовий спосіб рахункового контролю, матричні облікові моделі, порівняння однойменних показників, отриманих із різних джерел, обернений перерахунок, підстановка, контроль за відхиленнями» [27].

Розглядаючи комплексність порядку здійснення аудиторських перевірок, та враховуючи розвиток теорії й практики аудиту назріває необхідність застосування сучасних методик дослідження, насамперед моделювання (рис. 3.2).

В цілях аудиту балансу моделювання дозволяє створити наукову теорію щодо конструювання інформаційних систем та посилює процес утворення синтетичних, абстрактних мов зображення структури аудиту, його алгоритмів виконання.

Завдяки проведеному дослідженню з'ясували: аудиту є необхідним методика моделювання. В Україні методика моделювання додаються під час утворення комп'ютерних систем аудиту, у яких присутні ознаки штучного інтелекту.

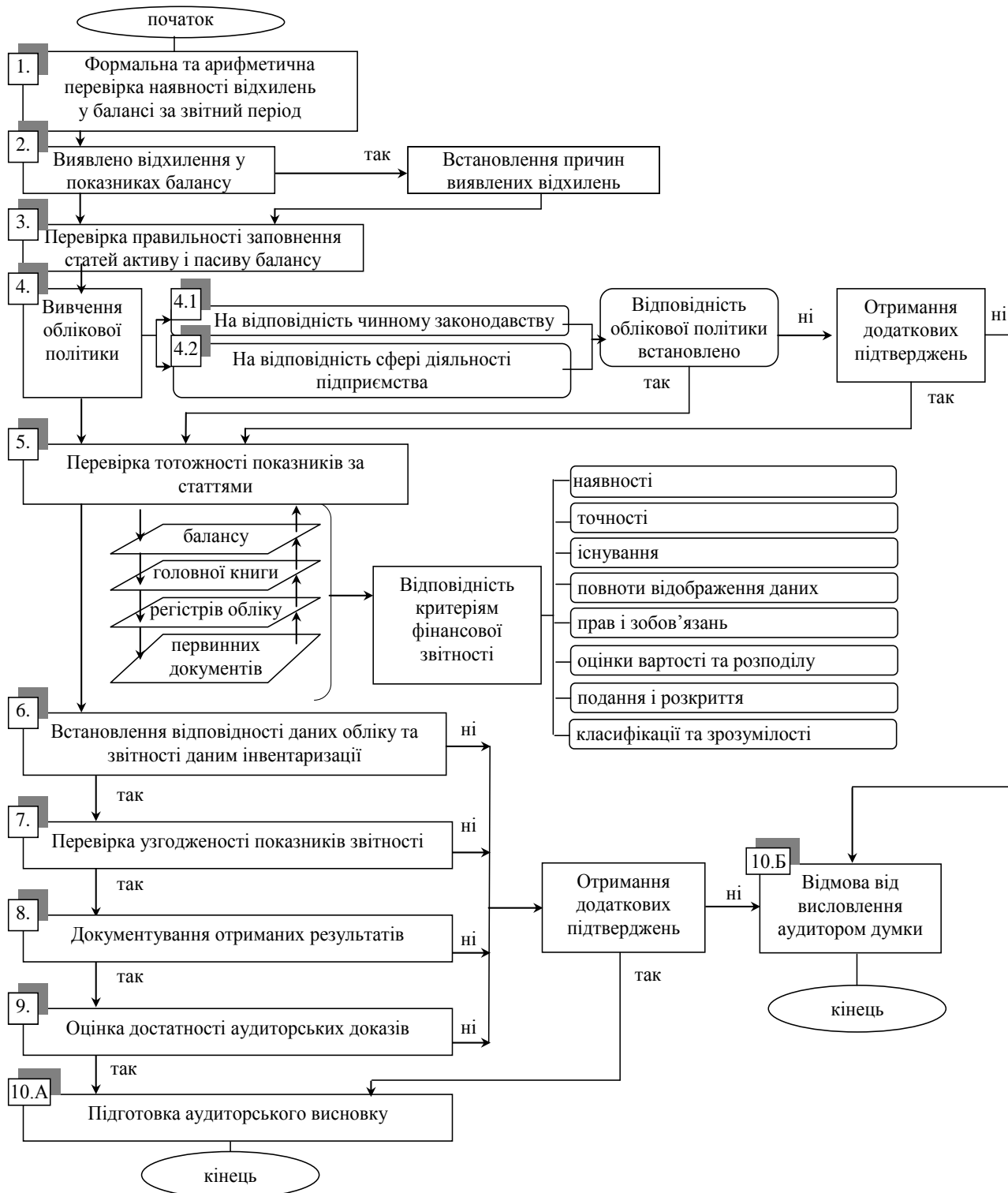

Рис. 3.2. Модель алгоритму обов'язкової перевірки балансу підприємства

Джерело [84]

Теоретичний рівень моделювання аудиту балансу за основу бере вибір об'єкта моделювання та визначає шляхи здійснення аудиторського дослідження. Методичний вдосконалює підходи щодо моделювання дій аудиту. Щоб забезпечити ефективний аудит балансу й виконанті прописані процедур відповідно розробленій алгоритмічній моделі оцінювання системи внутрішнього контролю, виконання завдань щодо оцінки та аналізу балансу, перевірити показники статей балансу в умовах ініціативного та/чи обов'язкового аудиту. Зокрема, «алгоритмічна модель аудиту балансу при обов'язкових перевірках забезпечує ефективну організацію перевірок, належний контроль за роботою групи аудиторів, сприяє скороченню часу на проведення аудиту, підвищенню його якості, знижує ризик невиявлення порушень» [].

Наразі здійснюються пошуки наукового визначення теоретичних основ та типізація методичних підходів задля створення та здійснення аудиту показників статей балансу підприємств, векторів комп'ютеризації аудиторських дій. Усе вищенаведене зумовить комплексно вирішувати проблеми вдосконалення аудиту у сегментах: підвищення організації роботи аудиторських компаній й здійснення аудиторських перевірок, створення довіри та безперешкодного права доступу аудиторів до внутрішньої інформації підприємства, оцінювання достовірності звітної й облікової інформації, організації й здійснення повсякденного контролю роботи аудиторської спільноти, підвищення ефективності дій аудиту й написання достеменного висновку по результатам аудиту балансу підприємства.

Висновки до розділу 3

1. Запропонована методика прогнозування статей балансу на підставі показників фінансової звітності дозволить підвищувати рівень фінансової стабільності підприємства. Вагоме значення полягає в комплексному підході до прогнозування джерел фінансування підприємства й структурне

розташування фінансових ресурсів у власних статтях активів та пасивів балансу.

2. Існуючий етап розвитку бізнесу в Україні передбачає застосування моделей ймовірності банкрутства як елементу аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства. Ймовірність банкрутства, розраховано по коефіцієнтам Таффлера в ТОВ «Агро-Овен» показує, що в 2016-2020 роках менеджмент підприємства успішно виконує поточні та стратегічні завдання, відводячи підприємство від банкрутства.

3. Комп'ютеризація аудиту – це реалії та необхідність сьогодення. Однак даний аспект є складним, тому що вбачає розробку комп'ютерних систем для контролю враховуючи потреби економіки. В наш час науковою спільнотою створено достатньо теоретичних рішень в галузі комп'ютеризації контролю. Проте мінливе ринкове середовище потребує постійного перегляду бази автоматизації прийомів та способів його проведення.

4. Перваги комп'ютерної обробки фінансового-економічної інформації замовника, порівнюючи з традиційними методами обробки інформації: зростання ефективності праці аудитора (зниження витрат на перевірку, зменшення об'єму даних, які підлягають ручній обробці); збільшення можливостей аудиту, що збільшує число проведених аудиторських дій над суттєвими статтями; зменшення ризику аудитора, який пов'язують з вибірковими перевітками; зрозумілість документального оформлення процесу та висновків аудиту.

5. Усе вищенаведене зумовить комплексно вирішувати проблеми вдосконалення аудиту у сегментах: підвищення організації роботи аудиторських компаній й здійснення аудиторських перевірок, створення довіри та безперешкодного права доступу аудиторів до внутрішньої інформації підприємства, оцінювання достовірності звітної й облікової інформації, організації й здійснення повсякденного контролю роботи аудиторської спільноти, підвищення ефективності дій аудиту й написання достеменного висновку по результатам аудиту балансу підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Фінансисти-аналітики мають бути впевненими щодо достовірності, логічності заповнення, правдивості в арифметиці обрахунків даних бухгалтерської звітності. Досвідчені аналітики вміють перевіряти шляхом зіставлення узгодженість показників різних форм звітності. Доречи певні дані розташовані в різних звітних формах, і обов'язково мають збігатися в раз правильного укладання звіту.

2. Звітні показники діяльності господарства оприлюднюються в річних власних звітах компаній. Однак у практиці кожної світової компанії є власний перелік фінансових коефіцієнтів з власною систематизацією

3. Наголошуємо на слабкоефективному механізмі державної підтримки сільськогосподарських виробників. Одночасно ще низький рівень технічного та технологічного насичення сільськогосподарського виробництва стають однією з причин низьких врожаїв культур та продуктивності тварин і, як наслідок, зумовлюють високий рівень собівартості продукції, яка є по суті другим важливим чинником низької прибутковості аграрних підприємств.

4. Горизонтальний аналіз необхідний для обчислення абсолютних та відносних змін за усілякими статтями звітності, порівнюючи з попереднім роком, півріччям або кварталом. Розрахунок індексів є елемент аналізу тенденцій розвитку. Обраховуючи індекс береться за 100 % показник базисного року.

5. Протилежний горизонтальному аналізу є вертикальний аналіз, за допомогою якого аналізується внутрішня структура звітності. Умова наступна – загальний підсумок приймається за 100 %, а потім рахуємо відсоток кожної її складової. Загальним підсумком може бути валюта балансу (Актив, Пасив), об'єм виторгу у «Звіті про фінансові результати».

6. Переважно у всьому досліджуваному періоді підсумок товарної продукції ТОВ «Агро-Овен» має тенденцію до збільшення (+358,31 %). В 2018 році чистий дохід від продукції рослинництва має найбільше значення в

всьому періоді дослідження, а саме 68,22 %, після чого зменшився до 12,57 %, віддаючи перевагу продукції тваринництва 87,43% у 2019 році.

7. Коефіцієнт фінансової незалежності за досліджуваний період зменшився на 0,010 на і в 2020 році склав 0,597. Це зменшення незначне натякає про те, що господарство в змозі виконати зовнішні зобов'язання використавши власні активи та підкреслює автономність від позичальників.

8. Рентабельність активів за чистим прибутком мала найбільше значення в 2016 році 12,976 %. Рентабельність власного капіталу найбільше значення також мала у 2016 році 23,310%, найнижче значення спостерігалось у 2017 році і складало 1,987 %. Рентабельність виробничих фондів щороку зростає, тому що сучасна сільськогосподарська техніка та технологічні лінії з обробки продукції мають високу технологічність, ефективність. І як наслідок, показник рентабельності реалізованої продукції за прибутком від збуту також є високим і має приріст у 2020 році.

9. Структура оборотних коштів ТОВ «Агро-Овен» змінилась: виробничі запаси збільшилися 2019-2020 рр. на 132669 тис. грн (+46,34%). Приріст також у незавершеному виробництві (+83,20 %), у поточних біологічних активах (+58,11 %), приріст запасів більше, як в два рази, а це вплинуло на зниження оборотності підприємства. Одночасно, збільшилася сума в абсолютній та відносній величині дебіторської заборгованості за виданими авансами на 31624 тис. грн (+23,73 %), дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків +39523 тис. грн (+83,70 %), в 3,5 разів зросла дебіторська заборгованість з бюджетом.

10. Горизонтальний та вертикальний аналізи ТОВ «Агро-Овен» показують, у підприємства відношення необоротних активів до оборотних у 2019 році 70,37:29,63, а у 2020 році – 62,13:37,87 і є наближеним до оптимального. Це підтверджують значення показників фінансової стійкості та ліквідності, що представлені у розділі 2.2.

11. В структурі балансу поточні зобов'язання та забезпечення на кінець 2019-2020 років становлять 16,28 та 14,09 % відповідно. Слід відмітити

зменшення поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1,99 %. Заборгованість з оплати праці на кінець звітного періоду становить на рівні 0,40-0,41 % у 2019-2020 роках.

12. Запропонована методика прогнозування статей балансу на підставі показників фінансової звітності дозволить підвищувати рівень фінансової стабільності підприємства. Вагоме значення полягає в комплексному підході до прогнозування джерел фінансування підприємства й структурне розташування фінансових ресурсів у власних статтях активів та пасивів балансу.

13. Існуючий етап розвитку бізнесу в Україну передбачає застосування моделей ймовірності банкрутства як елементу аналізу фінансової звітності сільськогосподарського підприємства. Ймовірність банкрутства, розраховано по коефіцієнтам Таффлера в ТОВ «Агро-Овен» показує, що в 2016-2020 роках менеджмент підприємства успішно виконує поточні та стратегічні завдання, відводячи підприємство від банкрутства.

14. Комп'ютеризація аудиту – це реалії та необхідність сьогодення. Однак даний аспект є складним, тому що вбачає розробку комп'ютерних систем для контролю враховуючи потреби економіки. В наш час науковою спільнотою створено достатньо теоретичних рішень в галузі комп'ютеризації контролю. Проте мінливе ринкове середовище потребує постійного перегляду бази автоматизації прийомів та способів його проведення.

15. Перваги комп'ютерної обробки фінансового-економічної інформації замовника, порівнюючи з традиційними методами обробки інформації: зростання ефективності праці аудитора (зниження витрат на перевірку, зменшення об'єму даних, які підлягають ручній обробці); збільшення можливостей аудиту, що збільшує число проведених аудиторських дій над суттєвими статтями; зменшення ризику аудитора, який пов'язують з вибірковими перевітками; зрозумілість документального оформлення процесу та висновків аудиту.

16. Усе вищенаведене зумовить комплексно вирішувати проблеми вдосконалення аудиту у сегментах: підвищення організації роботи аудиторських компаній й здійснення аудиторських перевірок, створення довіри та безперешкодного права доступу аудиторів до внутрішньої інформації підприємства, оцінювання достовірності звітної й облікової інформації, організації й здійснення повсякденного контролю роботи аудиторської спільноти, підвищення ефективності дій аудиту й написання достеменного висновку по результатах аудиту балансу підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О. В. Оцінка фінансового стану підприємства / О. В. Ареф'єва // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №6.– С. 57 – 61.
2. Бадагуев Б.Т. Охрана труда в сельском хозяйстве / Б. Т. Бадагуев. - М.: Альфа-Пресс, 2010. - 424 с.
3. Баканов М.І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб./ М.І. Баканов, А.Д. Шеремет - М.: Фінанси і статистика, 2013р. - 416 с.
4. Балабанов И.Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта / И.Т. Балабанов.– 2-е изд., доп. – М.: Финансы и статистика. – 2011. – 539 с.
5. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства / О. М. Бандурка, М. Я.Коробов, П. І. Орлов, К. Я. Петрова. – К.: Либідь, 2011. – 384с.
6. Бебко В.А. Методика фінансового аналізу підприємства: навч.посіб./ В.А. Бебко. - К.: КНЕУ, 2012. – 230 с.
7. Беркар К.Л. Управління фінансової діяльності підприємства: навч. посіб. / К.Л. Беркар - М.: КНЕУ, 2009. – 322 с.
8. Білик М.Д. Податкова система України: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М.Д. Білик - К: КНЕУ, 2011. - 192 с.
9. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства/ М.Д. Білик // Фінанси України. – 2011. - №3. – С.117-128.
10. Бороненкова С.А. Фінансовий аналіз підприємства: навч. посіб. / С.А. Бороненкова, Л.І. Маслова, С.І. Крилова - Е.: Київ, 2010. - 200 с.
11. Добровольська, О., Кравченко, М., & Даніленко, О. (2021). Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. Економіка та суспільство, (32). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-34>
12. Добровольська, О., Даніленко, О. Особливості діагностики фінансового стану сільськогосподарського підприємства. IV Міжнародна

науково-практична конференція «Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці», 02-03 березня 2021 р. ДДАЕУ.2021. С.67-70.

13. Данілов О.Д., Податкова система та шляхи її реформування. / О.Д. Даніло, Н.П. Фліссак - К.: Львів вид. 2010. - 216 с.

14. Дем'яненко М. Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку: Доповідь на зборах вчених економістів-аграрників 26–27 квітня 2012 року / М. Я. Дем'яненко. – К., 2012. – 64 с.

15. Деєва Н.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ Н.М.Деєва, О.І. Дедінков – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

16. Дікань Л.В. Податкова система. навч. посібн. / Л.В. Дікань. - Х: ХНЕУ, 2010. - 252 с.

17. Єфименко Т.І. Податкове регулювання економічного розвитку: навч. посіб. / Т. І. Єфименко - К. Товариство «Знання», 2011. - 137 с.

18. Житна І. П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств: навч. посіб. / І.П. Житна - К.: Експерт, 2010. – 450 с.

19. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», прийнятий Верховною Радою України від 16.07.1999 р. №996-XIV (Редакція від 03.01.2017). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

20. Захожай В.А. Система оподаткування та податкова політика: навч. посіб. / В.А. Захожай. - К.: Світ, 2009. - 468 с.

21. Іванов Ю.Б. Податкова система: навч. посіб. / Ю.Б. Іванов - К.: "Атіка", 2010. - 920 с.

22. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / В.І. Іващенко, М. А. Болух - К.: КНЕУ, 2011. - 204 с.

23. Ільченко С. Математична модель фінансового стану підприємства на основі системи балансових рівнянь / С. Ільченко, О.Низкою, В.Хаустов // Економіст. – 2009. – №1. – С.38-40.

24. Каракоз І.І. Теорія економічного аналізу: навч.посіб.: / І.І. Какракоз, В.І. Самборський - К.: Світ, 2012. - 255 с.

25. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: навч. посіб. / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній.; - К.: Знання, 2010. – 256 с.
26. Кірейцева Г.Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Г.Г. Кірейцева – К.: ЦУЛ, 2011. – 288 с.
27. Ковальов В.В. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. / В.В. Ковальов; - К.: Либідь, 2011. - 519 с.
28. Ковальчук М.І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: підручник / М.І. Ковальчук – К.: КНЕУ, 2011. – 390 с.
29. Кодацький В.П. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання / В.П. Кодацький // Економіка АПК. -2009. - №12. – С.74-76.
30. Козак В.Г. Удосконалення методики аналізу фінансового стану підприємств України / В.Г. Козак // Економіка АПК. – 2012. - №3. – С.53-62.
31. Конторщикова О. Аналіз фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством / О. Конторщикова // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. - №6. – С. 3-5.
32. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М.Я. Коробов - К.: Знання, 2013. – 348 с.
33. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства / М.Л. Котляр // Фінанси України. – 2013. - №5. – С. 99-104.
34. Котляр М.Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів / М.Л. Котляр // Фінанси України. - 2012. - №1. – С.113-117.
35. Лайко П.А. Фінанси АПК: навч. посіб. / П.А.Лайко, Ю.І. Ляшенко – К.: ДІА, 2009. – 344 с.
36. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: навч. посіб. / Л.А. Лахтіонова - К.: КНЕУ, 2010. – 335с.
37. Макарчук І.М. Платоспроможність і ліквідність аграрних підприємств / І.М. Макарчук // Фінанси України – 2010. - №4 – С.120-126.

38. Матвійчук А.В. Діагностика банкрутства підприємств в умовах трансформації економіки / А.В. Матвійчук // Економіка України. – 2009. - № 4. – С.24-28.
39. Матвійчук А.В. Діагностика фінансового стану підприємства із застосування інструментарію нечіткої логіки / А.В. Матвійчук, О.А. Сметанюк // Фінанси України. – 2011. - №12. – С.115-128.
40. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці. / П.В. Мельник. – І.: Слово та діло, 2010. - 362 с.
41. Мережа Н.В. Аналіз ймовірності банкрутства підприємств в економіці України / Мережа Н.В. // Актуальні проблеми економіки. – 2012. - №9. – С.65-69.
42. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. / В.О. Мец - К.: КНЕУ, 2011р. - 132с.
43. Мних Є. Застосування рангових експертних оцінок при аналізі фінансового стану підприємства / Є. Мних // Вісник КНТЕУ. – 2010. - №3. – С.37-41.
44. Моцак О.В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства / О.В. Моцак // Фінанси України – 2013. - №10 – С. 62-65.
45. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - №9. – С. 92-100.
46. Овчаренко Р. Інформаційне забезпечення та методика оцінювання фінансової стійкості підприємства /Р. Овчаренко // Банківська справа. – 2011. – №4. – С. 59-61.
47. Омелянович Л.О. Податкова система: навч. посіб. / Л.О. Омелянович, О.О. Папаїка, В.О. Орлова, Г.Є. Долматова, О.В. Веретеннікова – Д.: ДУЕТ, 2012. - 276 с.
48. Поддєрьогін А. М. Економічний аналіз на промисловому підприємстві: навч. посіб. / А.М. Поддєрьогін - Л.: Світ, 2010. – 208 с.

49. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Подольська В.О., Яріш О.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 488 с.
50. Пономаренко Є. Д. Фінансовий аналіз: конспект лекцій / Є. Д. Пономаренко – К.: Либідь, 2009. - 123 с.
51. Рибалка О. Формування системи показників фінансового стну підприємства для оцінки ймовірності банкрутства / О. Рибалка // Економіст. – 2005. - №9. – С.63-65.
52. Серіков Я. О. Основи охорони праці: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Я.О. Серіков - Х, ХНАМГ, 2011. – 227 с.
53. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Р. А. Слав'юк - К.: ЦУЛ, 2011. – 432 с.
54. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. / А.М. Соколовська - К.: Знання-Пресс, 2009.- 454 с.
55. Стельмашук Ю.А. Методи діагностики фінансового стану і схильності підприємства до банкрутства / Ю.А. Стельмашук // Економіка АПК. – 2013. - №2. – С.78-86.
56. Супіханов Б. К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б. К. Супіханов // Економіка АПК. – 2008. – №5. - С. 58-66.
57. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2000. – 412 с.
58. Ткаченко Н.М. Податкові системи країн світу та України / Н.М. Ткаченко – К.: Алерта, 2010. – 351с.
59. Філімоненко О. С. Фінанси підприємств: підручник. / О. С. Філімоненко, Д. І. Дема. – К.: Алерта, 2009. - 496 с.
60. Фінанси підприємств. Підручник / А.М.Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк та ін. – 5-те вид. перероб. і допов. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
61. Хлистунова Н.В. Фінансові ризики і платоспроможність підприємств / Н.В. Хлистунова // Актуальні проблеми економіки – 2003 - №7. – С.65-69.

62. Хотомлянський О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей / О. Хотомлянський, Т.Черната, Г.Северина // Економіка України. – 2003. - №3. – С. 35-41.
63. Хотомлянський О.Л., Знахуренко П.А. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О.Л.Хотомлянський, П.А. Знахуренко // Фінанси України – 2007. - №1. – С. 111-117.
64. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналіза./ А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін. – М. ИНФРА – М , 2010. – 176 с.
65. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз:навч. посіб./ О.О. Шеремет – К, Кондор, 2005. – С.100-109.
66. Шиян Д. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Д. В. Шиян, Н. І. Строченко – К.: А. С. К., 2011. – 240 с.
67. Хелферт Э.Техника фінансового аналіза/ Э. Хелферт. – М., «ЮНИТИ», 2006. – 345 с.
68. <https://textarchive.ru/c-1810335-p2.html>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Динаміка складу і структури товарної продукції ТОВ «Агро-Овен»

Вид продукції	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відношення 2020 р. до 2016 р. у %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Пшениця озима	21006,72	6,13	22274,56	6,23	8354,30	4,99	32920,61	2,28	42692,50	2,72	203,23
Кукурудза на зерно	20301,12	5,93	21696,64	6,07	21571,20	12,89	36733,65	2,54	22781,47	1,45	112,22
Просо	331,41	0,10	368,37	0,10	0,00	0,00	262,98	0,02	805,73	0,05	243,12
Картопля	110602,24	32,28	111899,20	31,29	18625,60	11,13	54071,36	3,75	68707,97	4,38	62,12
Соняшник	68606,72	20,02	73009,44	20,42	62844,32	37,54	48690,43	3,37	53315,58	3,40	77,71
Овочі відкритого ґрунту	32,82	0,01	38,19	0,01	0,00	0,00	8761,76	0,61	20526,69	1,31	62550,85
Інша продукція рослинництва	2648,80	0,77	2738,40	0,77	2815,23	1,68	0,00	0,00	1993,04	0,13	75,24
Всього по рослинництву	223529,60	65,24	232023,68	64,89	114210,88	68,22	181441,12	12,57	210822,98	13,43	94,32
Свині	44291,52	12,93	46589,76	13,03	5457,76	3,26	166111,68	11,51	11029,09	0,70	24,90
ВРХ	33426,40	9,76	4340,00	1,21	4148,48	2,48	5501,44	0,38	9666,72	0,62	28,92
Птиця	38715,04	11,30	43169,28	12,07	0,00	0,00	1045250,08	72,41	1274423,36	81,16	3291,80
Вівці	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	150,86	0,01	451,92	0,03	0,00
Вовна	8,06	0,00	9,97	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Яйця курячі	0,00	0,00	0,00	0,00	67,76	0,04	45024,00	3,12	63857,47	4,07	0,00
Інша продукція тваринництва	2649,36	0,77	2855,89	0,80	1290,80	0,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього по тваринництву	119090,72	34,76	96965,12	27,12	10964,80	6,55	1262038,40	87,43	1359429,12	86,57	1141,51
Реалізація іншої продукції, робіт, послуг	0,00	0,00	28576,80	7,99	42236,32	25,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього по підприємству	342620,32	100,00	357564,48	100,00	167412,00	100,00	1443478,40	100,00	1570252,32	100,00	458,31

